

Naiste Hää

Eesti Naisorganisatsioonide Liidu
Häälekandja

Nr 9

SISUKORD: 1) Mitteabieluliste laste seisukor-
rast. 2) Täienduskoolide ülesannetest. 3) Naiste
ülesandeid Rahvasteliidus ja Rahvusvahelises töö-
büroos. 4) Margaref Bondfield — Inglismaa esi-
mene naisminister. 5) Terve keha ja terve vaim
abielu tähtsamaid aluseid. 6) Abielutülid. 7) Kir-
janduslik veste. 8) Kätemaks. 9) Kroonika.

PERENAINE: 1) Aiamaasika istutamisest. 2) Pe-
renaised, valmistage enam mitmekesisemaid
hoidiseid! 3) Tuvid. 4) Munakollane ja muna-
valge koos vahule! 5) Paikamine. 6) Toidu-
ainete alalhoidmine suvel ilma jääta. 7) Käsitöö
ja riietus.

"Naiste Hääl"

Eesti Naisorganisatsioonide Liidu häälekandja.
Jlhub 1 kord kuus.

Toimetaja: MARIE REISIK
Väljaandja: Eesti Naisorganisatsioonide Liit
Toimetaja kodune aadr.: Jaani t. 9 Telef. 13-91

Toimetus ja talitus asub:
TALLINN, Rataskaevu tänav 22
Avatud kella 12—2 Telefon 6-52

Tellimisi võtavad vastu kõik postiasutused ja teised lehetellimiste vastuvõtjad.

Tellimise hind: poolaastaks — 2 kr., aastaks — 4 kr. Üksiknumber 40 senti.
Väljamaa tellimine 5 kr. 50 s.

Kuulutuste hind: terve lehekülj — 30 krooni. 1 mm ühel veerul — 10 senti.

CARTIER-BRESSON
PARIS

PESUKINDLAD PARIS VÄRVID

KÄSITÖÖLÕNGAD

Esimese klassi prantsuse vabriku
saadused

Kaitsemärk

„A la Croix“

PESUKINDLAD VÄRVID
(300 värvi)

Märkniiidid

Pärlilõngad

Brillanté d'Alger (Mouliné)

Heegeldamise niidid

liri lõngad

Linased lõngad

Hedebo niit

Nöelumise lõngad

Asutatud aastal 1825

MÄISTE HÄÄL

E. NALSORGANISATSIOONIDE LIIDU HÄALEKANDJA

Nr. 9

September 1929

III aastakäik

Mitteabieluliste laste seisukorrast.

Tuntud Saksa naistegelane Gertrud Bäumer*) peab mitteabieluliste laste probleemi kaaluvamaks punktiks seda sotsiaalset põlgust, mis ümbritseb abielupaariks registreerimata ema ja tema last ning leiab, et seda probleemi võib rahuldavalt ja otstarbekohaselt lahendada vaid siis, kui ühiskond oma vaateid mitteabielulise lapse peale põhjalikult muudab.

See on ka täiesti õige, sest niikaua kui mitteabieluline ema ja laps püsivad põlatud ühiskonna elementide seisukorras, pole ka oodata, et ühiskond hoolitseks tarvilisel määral nende olukorra parandamise eest seadusandlisel teel, nagu see meile selgub tegeliku elu kogemustest. On ju mitteabieluliste laste olukorda reguleeriva seadusandluse sihiks olnud peamiselt nende kehalise arenemise eest hoolitsemine, kuna täiesti tähelepanemata on jäetud see asjaolu, et ka need lapsed vajavad samasuguseid õigusi ja samasuguseid tingimusi mitte ainult kehaliseks vaid ka hingeliseks ja seltskondlikeks arenemiseks, nagu abielulapsedki.

Põlgus mitteabielulise lapse vastu on tegelikult suurim sotsiaalne ülekohtus, mida enesele üldse võib ettekujutada, sest — mis on selles laps süüdi, et ta on sündinud vanematelt, kes pole üksteisega abiellunud? Mis suhtes on ta alaväärtuslikum abielupaariks registreeritud vanemate lastest? Ja lõpuks, mis õigus on ühiskonnal teda vastutavaks teha oma vanemate tegude ja toimingute eest?

Laps, kui seesugune, on täiesti süütu olemus, missuguses olukorras ta ka poleks ilmale tulnud — kas seaduslikult registreeritud abielus või ametlikult tunnustamata vanemate kooselus. Küll aga võivad sotsiaalsed olud, missugustes ta

arenema sunnitud, teda halvaks ja alaväärtuslikuks muuta.

Ja kui nüüd ühiskond teadlikult asetab mitteabielulise lapse halvematesse elutingimustesse, kitsendades tema õiguslist seisukorda ja piirates seega tema arenemisvõimalusi, mille järeltulijal sarnasest lapsest võib saada alaväärtuslik ühiskonna liige, siis ei ole sel ühiskonnal küll vähematki õigust põlgusega suhtuda isegi sellele olu- vusele, kelle saatuse ta ise määranud, rääkimata süütust lapsukesest.

See peaks kõigile selge ja arusaadav olema ja sundima mitteabieluliste laste seisukorda inimlikumalt hindama, kui seda senini on tehtud.

Mis puutub abielupaariks registreerimata emasse, siis on selle seisukord nii mõneski suhtes veel halvem, kui tema abituna lapse oma. Pere- konnast väljaheidetuna ja seltskonnast põlatuna, pole tal sarnastki kaitsset, mis tema lapsel ema näol siiski veel olemas. On ka küllalt sarnaseid juhtumusi, kus iseseisvalt töötav mitteabieluline ema, kes ise oma lapse eest suudab ja tahab hoolitseda, ilma et kellelgi tarvitseks koormaks olla, ühiskonna ebaõiglase suhtumise pärast oma teenistuse kaotab ja selle tagajärjel hoolialuse seisukorda on sunnitud sattuma vastu oma enese tahtmist. Ja kui küsida, mis õigustab sarnast mitteabielulise lapse ja ema tagakiusamist ühiskonna poolt, siis on sellele raske vastust leida. Oleks siin mõõduandvaks ühiskondlik moraal, siis peaks suhtuma selle moraali kohaselt mitte ainult mitteabielulisele emale, vaid ka isale, mida, nagu näeme, ei tehta. Ümberpöörduvalt, mitteabielulisele isale ei heideta kunagi midagi ette, kuigi tema oma perekondlike kohustuste täitmisest loobudes just peasüüdlaseks ongi mitteabieluliste laste olemasolus.

Nõnda mõõdetakse ühiskonna silmis isa hoo- pis isesuguse mõõdupuuga ja ema sootuks teisega.

*) Vaata Der Unehelichenschutz und die legitime Familie, Gertrud Bäumer: Die Frau, Heft 6, 1929.

Isa — olgu ta nii vilets ja alaväärtuslik, kui tahes — võib tõsta oma mitteabielulist naist ja last seltskonna lugupidamisesse abiellumise teel; tubli ja eeskujulik ema aga ei või jääda ühiskonna mõistete järele samasuguseks, loobuda abiellumast oma lapse isaga, kelles ta pettunud või kellest ta kohast abikaasat ei looda. Kui suures vastolus on see kõik naise ja mehe üheõigusluse põhimõttele — sellest oleks küll juba aeg aru saada, vähemalt nendes riikides, kus see üheõigusluse tunnustatud.

Deklareerides üheõigusluse põhimõtet, tuleks sellest ka kinni pidada mitteabieluliste laste seaduste koostamisel nii ema kui lapse suhtes. Kuid, kahjuks, ei näe meie seda mitte, sest mitteabieluliste laste kaitseadusi püütakse rajada peaaesjalikult lapsele maiterjajalse toetuse nõutamise põhimõttele, täiesti mööda minnes lapse õiguslisest seisukorrast, nagu poleks sel mingisugust tähtsust.

Nõnda on see meil praegu maksva veneaegse 1864. a. seaduse järele, nõnda on see ettenähtud ka uue tsiviilseadustiku eelkavas, mis praegu väljatöötamisel.

Viimase, mitteabieluliste laste küsimusele pühendatud osa sihiks on vaid kohustada lapse isa tema ülalpidamise kulud kandma. Lapse õiguslise seisukorra kindlustamisest pole siin juttugi, sest eelnõu esimeses paragrahvis deklareeritakse nagu tavaliselt: mitteabielulisel lapsel on oma ema ja selle veresugulaste suhtes abielulise lapse õigusline seisukord.

Seega ei tunnistata isa mitte lapse veresugulaseks ja temalt ei nõuta mingisuguseid kohustusi oma lapse vastu peale ülalpidamise raha maksmise. Ja sedagi vast mitte niivõrd lapse enese huvides, kui ühiskonna vabastamiseks hoolekande kuludest, mis puudustkannataja mitteabieluline laps selle peale võiks veeretada.

Selle seaduseelnõu kohaselt omandab mitteabieluline laps ainult siis abielulise lapse õiguslise seisukorra, kui tema isa abiellub tema emaga. Sealjuures tunnistatakse aga samas seaduseelnõus tühisel abielus sündinud lapsed üheväärilisteks abielulastega, kui abielu tühisus teadmata oli vähemalt ühele vanemalle. Samuti tunnistatakse abielulaste väärilisteks seaduslikult kihlatud, kuid mitte abiellunud vanemate lapsed neil juhtumistel, kui pruut kohtuotsusega on tunnustatud peigmehe lahutatud naiseks.

Kui arvesse võtta kogu kõne all oleva seaduseelnõu üldist deklaratiivset iseloomu, siis peab tunnistama, et see isegi oma kitsast sihti vaevalt saavutab.

Sellepärast on esitatud vabariigi valitsusele veel kaks seaduseelnõu mitteabieluliste laste kohta, neist üks E. Ö. S. Tõutervise, teine töö-hoolekandeministeeriumi poolt. Need mõlemad on palju edumeelsemad ja avaramad uues tsiviilseadustikus leiduvast elnõust, sest nende koostamisel on võe-

tud eeskujuks Norra seadus laste kohta, kelle vanemad teineteisega ei ole abiellunud 10. IV. 1915., lisanduste ja muudatustega 31. VI. 1919. ja 6. VI. 1922., mis täiesti uue aja vaimus loodud.

E. Ö. S. Tõutervise seaduseelnõu laste kohta, kelle vanemad ei ole abiellunud, annab lapsele ühesuguse õiguslise seisukorra nii isa kui ema suhtes, ühtlasi ka õiguse nii isa kui ema sugunime kohta. Lapsel on õigus saada kasvatust ja haridust nii isalt kui emalt, jõukama vanema elujärje kohaselt ja selle juures, kes tema eest paremini hoolitseb; emal aga on lapse kasvatamiseks eesõigus. Kui kumbki vanem ei soovi või ei suuda lapse eest hoolitseda, kasvatatakse laps nende küllal lastekodus ehk võõraste juures. Samasel korral määratakse lapsele hooldaja, kes tema õigusi kaitseb.

Isalt toetusraha saamise kord on seaduses täpselt kindlaks määratud oodatava sündimise teadustamise kohustuse sisseseadmiselega nii ema enese kui ka kõrvaliste isikute suhtes (arst, ämmaemand, vanemad, perevanemad).

Toetusraha või alimentide alammäärad määratakse töö-hoolekandeministeeriumi poolt vastavalt olukorrale, milles laps viib. Kui alimentide maksja on varanduseta ja kindla teenistusega, siis võib teda hoolekandekohus koguni tööle sundida. Emal on võimalik ka loobuda isa teatamisest ja alimentide nõudmisest, kui ta üksinda suudab oma last korralikult kasvatada.

Need on tähtsamad asjaolud, missuguseid käsitleb E. Ö. S. Tõutervise seaduseelnõu.

Töö-hoolekandeministeeriumi poolt esitatud elnõu on sisuliselt täiesti samalaadi, ainult väheste erinevustega. Nimelt on selles seaduseelnõus ettenähtud lapse kasvatamise kulude kandmine kohaliku omavalitsuse poolt nii kaua, kuni nad lapse isalt või vanematelt sisse nõutakse.

Lapse sündimise teadustamise suhtes on erinevus selles, et arsti ja ämmaemandat, kellel see teada, kohustatakse teadustama mitte kohalikule hoolekandekohtule, vaid omavalitsusele, kindlaks määratud tasu eest. Toetusrahade alammäärad kinnitab selle seaduseelnõu järele riiklik hoolekandenõukogu ja nõuab sisse lapse ema või tegevaliku kasvataja palvel kohalik omavalitsuse vastuvaidlemata korras. Kellelt toetusraha sissetuleku puudusel võimalik saada ei ole, neid võib kohalik omavalitsus sunduslikult töömajja paigutada. Peale selle on mainitud seaduseelnõus üles loetud veel trahvid sünni teadustamise kohustuse täitmata jätmise puhul.

Nagu sellest näha, taotleavad E. Ö. S. Tõutervise kui ka töö-hoolekandeministeeriumi seaduseelnõud tõsiselt mitteabielulise lapse huvisid.

Jääks soovida ainult, et nad asjast huvitatud isikute ja organisatsioonide poolt veel täiendatud ja parandatud saaks, nõnda et nende laste huvid, kelle vanemad pole abiellunud, õiglast ja otstarbekohast kaitset ka tegelikult leiaks.

Dr. Emma Lasberg.

Täienduskoolide ülesannetest.

Täienduskoolide ülesannet ja sihte tuntakse laialdajemates hulkades sõrdlemisi vähe. On ju see ka üks nooremad koolitüüpe, mille korraldamisele asutud alles paaril viimasel aastal.

Kälgides teiste maade koolide korraldust, näeme et täienduskool on mõitnud erilist tähtsapanu, arenedes aastakümnete kestes mõjuriks teguriks noorsoo kasvatuses. Võiks siinkohal veel ära märkida, et üleilmilise naisliikumise eesotjas seisew organisatsioon on tarvilikuks pidanud oma töökavasse üles võtta täienduskoolide mõtte omapageerimise ja selgitamise.

Ühtlase ning kätkestamatu kasvatus ja hariduse võimaldamiseks kasvavale noorsoole neis aastates, kus see vajab õpetajate-kasvatajate juhatust ja aitaawat kätt, õjutub täienduskool tähtsamaks liiks teiste õppeasutuste ridades.

On maksew tõeks pidamine, et noor inimene vajab asjatundlikku kasvatusi kuni 18. eluaastateni, isegi 20. eluaastateni. Kasvatuse seaduste põhjal piirdub meie funduslik koolikohustus 6-kl. algkooliga. Nii lõpetab 8-aastajelt kooliskäimist alanud laps oma esimese haridusaastme 13—14-aastajelt. See jänniks siis just neis aastates, misjuguustest alates asjatundlikku kasvatusi, edaspidise arenemise mõttes, peetakse eriti oluliseks.

Kiil on võimalik algkooli lõpetajail oma haridust jatkata järgnevas, wabalt walitavas õppeasutuses; ei ole aga mõeldaw, et eranditult kõigil oleks eeldusi ja võimalusi edasi minna kas kõrgemasse üldhariduslikku kooli ehk kutsekooli, milledest wiinane on siiski küsitaw, kuna selle kooli jaoks on algkooli lõpetajad õjutunud liiga noorteks.

Nii on paratamatu, et oja noorsoost on summitud, süüfilijelt ja waimiliselt arenematult ellu astuma, ilma kindlate sihtideta, millede äramääramiseks nemad veel mõimetud. On summitud tequtsera juhuslikkudel aladel kas wõõrastes wõi oma wanemate kodudes ehk paremal juhul weetna mõned aastad keskkoolis, mida külselt waldawam oja peale algkooli lõpetamist teeb, sest olemasolewate andmete põhjal lahkuwad keskkoolist enne selle lõpetamist rohkem kui 50 protj. kõigist keskkooli sisseastujail. Võike seda ei saa pidada loomulikuks ja sellest selgub, et meie noorsoo hariduskäigus on tüügi koht, mille täitmine on mõeldaw ainult jarnaie koolitüübiga, mis on wõimeline kohanema mitmekesjematele olukordadele, joetades wõimalusi, mis foodustakfid, wähemal ehk suuremal määral, lühema ehk pikema aja kestes, töötamist wõimud õpetajate järewalwe ja juhatuse all. Selle ülesande tahab enesele wõtta täienduskool, olles seega õppeasutus, mis peab olema wähekiiks fundusliku algkooli ja tegeliku elu wahel, mis peab noort inimest wiima juhtiwast lapseast ijeiseiwast tequtsewasse ja teadlikku inimikka.

Nagu juba tähendatud, peab täienduskool arwematama wimekestete olukordadega, mis ei saa küsimusse tulla ei funduslikus algkoolis, ei kõrgemas üldhari-

duslikus koolis ega ka kutsekoolis. Need taotlemad igaiiks omaette kindlaid sihte, mis on iihised kõigile. Täienduskool aga tahab silmas pidada oma kasvandikkude kaldumusi, huwe, jamuti töowõimalusi, mis tingitud tegelikult elust, kohalikkudest oludest; õpilase poolt walitawat ehk juba walitud kutsetööd. Seega ei saa kõik täienduskoolid olla iihelaadilised ei õppeainete ega õppeaja kestwuse poolest. Juba nüüd, kus meie täienduskool alles oma arenemise algastmel, on ette nähtud mitmed erinewad liigid, mis weelgi täieneda wõimad olude ning kogemuste nõudel. Üldiselt wõimad aga täienduskoolid jaguneda kahte rühma, need oleks — üldhariduslikud täienduskoolid — kes oma õpetuslikuks ja kasvatuslikuks wahendiks walivad peamiselt üldharidusliku, teoreetiliselt käsitatamaid aineid, ja kutsealaadilised täienduskoolid, kellede õppetegewuses on waldaw oja praktilistel töodel. Mis aga puutub õppeaja kestwusesse, siis on ette nähtud kooli, mis töötawad 1—2 aastani, kusjuures nädala tundide arw wõib ulatada 5—36—40. Lisaks kõigile wõimad täienduskoolid töötada ka õhtutundidel. Nii on koolitööst ojawõimne võimaldatud neile, kelledele ei ole mingijuguseid ülesandeid täita tegelikus elus ja tervet tööpäewa wõimad ära kasutada õppetegewuseks, jamuti ka neile, kes mingijuguses teenistuses ehk kutseoskuse omandamise otstarwel töötamas töökohtades. Olgu siinkohal tähendatud, et täienduskool ei ole mõeldud kutsekoolina, näeb aga kiil ette võimalikku, õpilase poolt walitawat kutsetööd ja katub teda selle juurde juhtida, teda sellega tutvustada ja sel juhul, kui see on walitud, jelles täiendada ja anda neid teadmisi ja oskusi, millede omandamine teisel wõimatu.

Täienduskool tahab eestkätt olla kasvatusasutus, kelle peamiseks kasvatuswahendiks on loow töö, tahab hoida noort inimest oma huole ja järewalwe all teatud wanajeni, tahab lüna wastukaalu kõigile ebakohastele mõjutistele, milledele arenew inimene paratamatu allub, kofku puutusdes ainult täiskaswanutega, kelledele wõib olla, puudub arusaamine lapse hingeelust ja wõimad ning oskused kasvatuslikkudeks ülesanneteks.

Täpsemaks täienduskoolide sihtide äramärkimiseks olgu siinkohal wäljawõte koolide peainspektori hra K. Riiveti poolt täienduskoolide juhatajate ja õpetajate kongressil K. a. juwel esitatud ja wastuõdetud resoltsioonist: Täienduskooli sihis ja ülesandeks on algkoolis antud kasvatusie jatkamine wäärtusliku teqrawõimja inimese kui ka teadliku riigikodaniku sihis ja teadmiste ning wõimiste täiendamine, wälja minnes õpilase tulewase elukutse wajuajuse seisukohalt.

Mis nüüd puutub täienduskoolide liikidesse, siis on ette nähtud ja ka juba töötamas koolid, millede õppeainestikku kuuluwad meie rahwamajanduse ja kultuuri seisukohalt wajaikumad alad, nagu: põllumajandus, aiandus ja mesindus, kalaasjandus, äri- ja omawalitustegewus, naiskäitöö, õmblemine ja

füümine, puu-, metalli- ja nahatöö, ehitustöö ja elektritöö. Siinjuures tuleb jilmas pidada, et nende nimetuslega ei ole õppetegemus mitte piiratud teatud kutsetööga, need määravad ainult ära koolis käsitava peamine, kuna kõrvalainena esinevad mitmed teised praktilised alad, mis peaminega kuidagi seotud, nagu põllumajandus ja aiandus, aiandus ja mehanika jne. Peale praktiliste tööde on õppekavas eette nähtud ained, nagu kodanikuteadus ühes kombineeritud ja ühiskonnateadus, kutsealaline ja üldine terminihoid, lastehoid ja koduhoid. Soonestamine, laulmine, võimlemine jne. Kõiki neid aineid tuleb võimalikult käsitada tegelikult ehk tegeliku töö juures. Kogu täienduskooli töö tahab olla rajatud õpilaste isetegevusele, mis foodustaks tajakaalustatud kehaliht ja vaimulist arenemist. Suures väärtuses, mis ofjektiivses ühenduses meie maa ja rahva kultuuriga, kasvab noores inimeses põhjendatud eneseväärtuse tun-

ne, mida kahjuks nii vähesel määral osatakse lastes ajile kutsuda. Siigagi vähe usaldatavate nende võimeid, hoitakse emale tegevusest, millel vähegi piisavam väärtus ja see ongi see, mis põhjustab tähtsal määral töötajate, tööarmastuste ja piisavate ja ka paremate piüüdumiste ning jõurikka enesevalduse puudust, mida nii tihti ette heidetakse meie noorsoole ja teataval määral ka põhjendatult. Kuid jelles olene ije jüüdi. Tahaks loota, et täienduskooll siin parane miist toob, sest just nende puuduste kõrvaldamine on tema peaaülesanded. Kuid enne, kui see jünnib, peaks täienduskooll poolehoidu võitma laialijemates rahvahulkades. Mida kauem tagajihoidlikult juhtu takse jellele koolile, mida tõendab võrdlemisi vähene ofavõtt juba töötavajst täienduskoolest, jeda juurem on kaotus ja jeda kahju, mida praegu võimalik on heaks teha, tuleb jätta tulevaste põlvkonda kanda.

Alma Johanson.

Naiste ülesandeid Rahvasteliidus ja Rahvusvahelises tööbüroos.

Nüüd, kus Genfis jälle kokku astub Rahvasteliidu täiskogu, pole vast huvita peatuda vähe, — kahjuks saab seda siinkohal praegu teha ainult pealiskaudselt — küsimuse juures: kas on nais- tel Rahvasteliidus erilisi ülesandeid, kas seal käsitakse ka neid küsimusi, mis naisi erilisel puudutavad? Igal aastal, enne täiskogu istanguid, on kogu ilma naised huvitatud, kas valitsused saadavad ka naisi Genfi ja, peab tunnistama, naisdelegaatide arv Rahvasteliidu täiskogu istanguitele kasvab, kuigi aegamööda, järjekindlalt. Esimeses jões saatsid Skandinaavia riigid, kus naine üldse leiab suuremat tunnustamist kui mujal, nagu see ka peegeldub nende maade seadusandluses, omi esitajaid Genfi, neile järgnesid peagi ka teised riigid. Peab aga tunnistama, et senni naisi on Rahvasteliitu saadetud ainult ekspertidena ehk asetäitjate delegaatidena.

Rahvasteliidu sotsiaalosalakõnna töökava on pea täielikult pühendatud küsimustele, mis naistele seisavad väga ligidal ja millede lahendamise- sest naised viimasel ajal kõigis kultuurriikides võtavad elavalt osa, nagu tervishoid, taudide vastu võitlemine, igasugused sotsiaalsed küsimused, mis naisi väga ligidalt puudutavad, nagu naistega kauplemine, võitlus uimastusainete müügi vastu jne. Rahvasteliidu mitmekesistes komisjonides, mis teevad tegemist sotsiaalsete tingimuste uuimistega kõigil mail ja teede ostimisega nende lahendamiseks, töötavad naised väga edurikkalt. Väga tagajärjerikkalt ja huvitavalt töötas näitelis komisjon, mille ülesandeks oli naiste ja laste kaitse ligidas Idas.

Peale Türgi-Armeenia sõja riisuti ja weeti oma kodumaalt ära suur hulk ristiusulisi armeenia naisi. Nad müüdi avalikkusesse majadesse ja haa-

romitesse. Mõned üksikud neist olid leppinud oma saatusega ja harjunud vangipõlve ja uute elutingimustega, teistel on sündinud lapsed ja nad ei tahagi enam lahkuda oma lastest ja mehest. Kuid suurem hulk neist vaestest, kodumaalt ära veetud naistest, on kannatanud aastate kestel sarnast piina ja vintsutusi, milliseid meil raske enesele ettekujutada.

Juba umbes kaheksa aasta eest pöördus Rahvasteliidu nimetus komisjon ühe Taani naise poole Aleppos, nimelt Karen Yeppe poole, kelle sotsiaalne töö Idas üldiselt tuttav, kas tema ei oleks nõus algatama nende vaeste haareminaiste vabastustööd.

Noore õpetajana läks Karen Yeppe vabatahtlikult Mesopotamiasse, kus ta õpetas armeenia vaeseid lapsi. Ta tundis idamaad ja temale pakutava ülesande raskust. Kuid ta otsustas siiski võtta enese peale raske ja kardetava vabastustöö. Kuidas sai võimalikuks luua ühendust haaremitega, tungida beduiinide telkidesse ja seletada ning julgustada vaeseid naisvange?

Ta astus kõigepealt ühendusse Aleppo pesunaistega ja need viisid haaremist haaremi sõnume, et põgeneda soovijatele muretsetakse abi. Kuna vaesed abiloottjad ootasid uusi sõnumeid, asutati Aleppo's juba päästejaam ja ruumikas kodu nende naiste jaoks. Igalpool töötasid usaldusväärsed agendid, põgenejate arv kasvas alaliselt ja praegu on juba üle 1500 naise vabastatud ja viibivad kas kodus ehk on tagasi kodumaale omakste juurde viidud. Kokkulepitud päeval ja kohal ootas neid harilikult komisjoni agent ja siis algas pöörane autosõit läbi kõrbe, sagedasti tagaactuna naise endise omaniku hobustest ja meestest, kes tahtsid saada tagasi ohvrit, et seda siis surnuks

piinata. Naised ja lapsed, kes olid sagedasti pool-surnud piinamisest, üleni kaetud haavade ja peksu armidega, viidi päästejaamast päästejaama, kuni nad lõpuks jõudsid rahulikku peatuspaika Aleppo. Siin ravitseti neid, riietati, õpetati ja valmistati ette uuele elule. Paljud naised häbenesid kodu omakste juurde minna, sest vangipõlves oli neid piinade ja viletsustega hirmsalt moonutatud.

Selle päästetöö kulud on iga päästetud inimese kohta umbes 15.000 meie senti. Rahvasteliit ja terve rida riike annavad rahalist abi selleks päästetööks. Kuid peaaegjalikult tegi ja juhtis seda tööd üks naine, juba nimetatud Karen Yeppe, kes veel tänapäev on Aleppo kodu juhataja. Ta ei ole Rahvasteliidu ametnik, ega saa ka sealts palka.

See on ainult väike näide Rahvasteliidu komisjoni tööst, millest ka naised osa võtavad.

Kuid Rahvasteliidu V. komisjon teeb tegemist veel väga paljude teiste, naistele ligidate küsimustega ja naised, nii palju kui neid on Rahvasteliidus, võtavad agaralt ja tagajärjekalt osa komisjoni tööst, esinedes sagedasti aruandjatena.

Rahvasteliidu ametnike hulgas on terve rida naisi, kuna juba Rahvasteliidu asutamisel Rahvusvaheline Naisliit üles seadis nõudmise, et Rahvasteliidus peab valitsema täieline üheõiguslus mõlema soo vahel, missugune nõudmine ka ametlikult jaatavalt otsustati.

Rahvusvaheline tööbüroo, mida õigusega võib nimetada Rahvasteliidu iseseisvaks osakonnaks, teeb tegemist töötingimuste korraldamisega kogu maailmas.

Kuna ju naiste töötingimuste korraldamine erineb tunduvalt meeste omast, kuna seda tööd korraldavad igasugused kaitse- ja piiramiseseadused, on selge, et naised tunnevad suurt huvi tööbüroo tegevuse ja tööviiside kohta.

Tööbüroo põhikirja § 7 ütleb ka päris selgesti, et kõik kohad ja ametid tööbüroos on ühesuguselt avatud nii meestele kui naistele.

Põhikirja § 389 ütleb: „Kui päevakorras on küsimused, mis eriti puutuvad naiste huvisid, siis peab nimetatud ekspertide hulgas olema vähemalt üks naine.“

Esimesel tööbüroo istangul, mis peeti Washingtonis 1919. aastal, olid delegaatidena 23 naist; hilisematel istangutel Genfis on nende arv kõikunud 4—20 vahel. Väärrib nimetamist, et tööbüroo informatsiooni osakonna juhataja tähtsal kohal on juba rida aastaid naine — Emma Mundt.

On selge, et nii Rahvasteliidu kui ka Tööbüroo tööst on huvitatud naised samal määral kui mehed. Mõlemil pool käsitatakse küsimusi, mida rahuldavalt lahendada saab ainult meeste ja naiste koostöö. Sellepärast pole ime, et naised igalpool kultuurriikides võitlevad ägedalt selle eest, et nende valitsused delegeeriks ka naisi Rahvasteliitu ja tööbüroosse. Inglismaal on isegi asutatud rahvusvaheline ühing, mille ülesandeks just nimetatud kihustöö ja ühtlasi Rahvasteliidu tööga tutvumine ning sellesse süvenemine. Huvitava tõsiasi on võiks lõpuks märkida, et Prantsusmaal, kus naistel tänini pole poliitilisi õigusi, mitmesse Rahvasteliidu komisjoni oma ametlikkude esitajatena on saatnud naisi. —k.

Kirjanduslik veste.

Kui need read trükist ilmuvad, on valged ööd ja pikad, ilusad õhtud möödas. Kuigi päevad veel suvised, toovad pimedad õhtud esimesi sügiseelaimdusi. Ja nii mõnegi hingel tekib ehk sellasteil pimedail õhtuil igatsus parima seltsilise ning ajaviite: raamatu järele.

Ent mida lugeda? Mis kätte võtta, kui — võib olla esmakordselt, üle pikema aja — hele ja hubane tuli laual põleb, kuna väljast mustab sume öö ja puudes sahiseb sügise tulekut ennustav tuul? ... Vanu tuttavaid raamatuid sirvime talveõhtuti meelsasti; praegu pole seks veel tuju ega meeoleu. Tahaks lugeda midagi uut, — ka laadilt eesti algupärase kirjanduse ühetoonilisest põhilaadilist erinevat. Tahaks heade tõlgete kaudu leevendada praegustele erilistele õhtutele vastavat erilist meeoleu: poolnukrat, poolväsinut, kuid ammugi veel mitte küllastunud.

Häid tõlkeid esimesteks sügiseõhtuteks ilmus kevadel ja varasüvel õnneliku küllaldasel määral ja sisult nii mitmekesiseid, et kõige erinevamad maitseid tohiks rahuldust leida. Olgu neist esmajoones nimetatud mõned inglise päritolu ilmakuul-

susega autorite tooted: O. Wilde'i „Dorian Gray portree“, John Galsworthy „Valge ahv“ ja H. G. Wells'i „Esimesed inimesed kuul“.

O. Wilde oli möödunud sajandi suurimaid esteete; tema sihiks on esmajoones ilus pilt, meeldiv üldmulje, palju stiililist peent nikerdustööd. Iga lause tema toodangus on ilus, — kuid ühtlasi ka sisukas. Tema romaanid ja näidendid on täis vaimurikkust ja sädelevat teravmeelt. „Dorian Gray portree“ on tema enda lemmikteos ja kompositsioonilt tema parim romaan; selle sündmustik on väga põnev ja hoopis erakorraline, tegelasteks inglise aadliliskonna-liikmed. See kõik peaks meie lugejatele küllalt huvi pakkuma. Tõlge on Tammsaarelt, järjekult igati selge ja arusaadav, sealjuures algupärandile täiesti truiks jäänud.

J. Galsworthy on praegu elavaist ja teotsevaist inglise kirjanikest huvitavamaid ja kuulsamaid; tema teosed kõigisse kultuurkeeltesse tõlgitud. Galsworthy ei taotle stiiliilu, vaid püüab kujutada inimesi kõigi nende hingeliste elamistega. Ta ei vali oma romaamide tegelasteks erandlikke inimesi, ei lase neile ka osaks saada

Margaret Bondfield — Inglismaa esimene naisminister.

Naise poliitiliste võimiste hindamisel tähendab Margaret Bondfield'i nimetamine suure ilmariigi Inglismaa ministriks, pealegi tööministriks, mis-sugust kohta peetakse praegusel silmapilgul selles riigis pea kõige tähtsamaks, suurt murrangut ja peaks sellepärast olema huvitav kogu ilma nais-tele. Kui oma alalhoidlikkuse poolest kogu ilma tuntud suur ilmariik kutsus sarnase vastutusrikkale ja tähtsale kohale naise, siis tähendab see, et Inglismaal ollakse jõudnud veendumusele, et vastutusrikkal kohal ei tarvitse seista ainult mehed, et on kohti, kus naised on vähemalt sama võimelised täitma neile esinevaid ülesandeid. Kui veel arvesse võtta Margaret Bondfieldi isikut ja esinemisi, peab arvama, et need just tema erilised naiselikud omadused olid, mis Inglise peaminister Mac Donald'ile näisid tarvilised vastutusrikkal tööministri kohal. Tuntud Ameerika naisajakirjaniik Sarah Comstock kirjeldab Margaret Bondfield'i järgmiselt: Tal pole kantslit, ta ei kannata talaari; tõeliselt — ta polegi jutlustaja, sest keegi ei nimeta teda selleks. Ta on, praegusel 1929-mal aastal Inglismaa silmapaistvaim naine poliitilises elus — Margaret Grace Bondfield, uus tööminister. Alates mineva aastasaja 90-test aastatest, on ta olnud seotud tööliikumisega Inglismaal, pidades kõnesid ja organiseerides töölisi. Ta on olnud vaheldumisi parlamendis ja teda on müüdi

austatud seisukohaga, millele võrdset pole veel omanud ükski naine tema rahvusest. Harilikult ei seota poliitikategelasi usulise liikumisega. Kuid kui kellegile õnnestub heita pilku välisilmale peitunud Margaret Bondfield'ile, kui kellegile õnnestub näha hetkeks tõelist, poliitilise välimuse taha peidetud Margaret Bondfield'i, siis veendub see, et selle naise elukäigu määrav jõud on usk, sügav usk. Teadagi mitte mingisugune dogmasse kivinenud usk. Mitte see usk, mida hoitakse tagavarakambris kuus päeva nädalas ja tuuakse esile pühapäeval nagu mõnd piduriiet. Vaid usk, mis liikuma paneb inimest. Ta ei jutlusta kunagi; kuid igas tema sõnas, igas tema teos avaldub see usk. Tema asjalikus kõnes, näiteks laste hoolekande üle, peitub rohkem usku, kui mõne kuulsa pastori pikas jutluses. Sest tema kõnele järgneb harilikult tegu. Margaret Bondfield ütleb ise: „Ma ei saa sellest lihtsalt aru, kuidas keegi ristiinimine võib võimalikuks pidada poliitika ja usu lahuseolekut. Meie poliitika peab muutuma usuliseks liikumiseks. Jumala valitsust ei saa võtta pluto-kraatia või autokraatiana. Jumala valitsemine maa peal, kui meie selle aluseks võtame Kristuse sõnad, peaks olema kõike haarav demokraatia.“

Nii lihtne on tema usk. Ta ütleb veel: „Meie peame enesele selgeks tegema, et ristiusk on 20-maastasaja poliitika töökejõuks.“ Ja tänapäeva elu

erandlikke elamusi, ometi on tema käsitusviisi ja suure ande laad juba iseenesest sellane, et kuidagi igapäevsusest kõrgemal tunduvad seisvat nii tegelased kui ka nende elamused. Galsworthy suhtub oma teoste tegelastesse sobja arusaamise ja poolehoiuga, tuletades natuke meele meie Tammsaaret, kes temast väga suurel arvamisel nagu näeme „Valge ahvi“ tõlke eessõnast, — tõlge on nimelt Tammsaare valmistatud ja nii värske ning elav, et tundub otse algupärandina. Teose sündmustik sisaldab armastust, kannatust, peitumust, lootust, surma- ja sünnikirjeldusi ning lõpeb elujäätava väljavaatega tulevikku.

Wells on tuntud filosoofilise tagamõttega fantastiliste seiklusromaanide autorina. „Esimesed inimesed kuul“ on sisult põnev ja ainulaadiline, — kohane teos ka küpsematele noortele.

Prantsuse kirjandusest ilmunud tõlgetest võiks nimetada G. Flaubert'i „Salambo't“ ja Voltaire'i „Candide'i“. Flaubert'i tunneb kirjanduse-ajalugu möödunud sajandi suurima stiilimeistrina; tema ideaaliks oli mõistetele võimalikult täpselt vastav sõna leida, — taotlematuid kordi võis ta oma romaanide üksikuid peatükke ja lehekülgi ümber teha, otsides väljenduse-võima-

lusi, mis oleksid just täitsa seda ütelnud, mis ta ütelda tahtis. „Salambo“ on ajalooline romaan Kartaago võitlusest oma mässulise palgalisteväega. Sündmustik on õudne ja verine, kuid suurejooneline ja tugevasti mõjuv.

Voltaire'i — XVIII. sajandi suure pilkaja, üldilmelise kuulsusega mõttetarga — jutustus „Candide“ on omaaegsete inimeste halastamatu naeruvääristamine. See peen teos on kirjanduslikuks magusroaks igale haritud ja peenemaitselele lugejale. „Salambo“ ja „Candide'i“ tõlke on valmistanud keeleteadlane professor A. Saareste; tõlked on selged ja arusaadavad, kumbagi tõlget täiendab asjatundlik sissejuhatus.

Soome keelest on ilmunud Fr. Tuglase väga heas tõlkes Aino Kalda „Ants Raudjalg“ ja „Kiirtepild“. Esimene jutustus on paljudele juba varem tuttav vist paarikümne aasta eest ilmunud esimese tõlke kaudu, ei ole aga vahepeal oma väärtusest midagi kaotanud. „Kiirtepild“ on huvitav ja värskest kirjutatud koguke tähelepanekuid inglise seltskonna elust.

Lõpuks olgu nimetatud paar väärtuslikku tõlget lastele: läti tuntuima kirjaniku J. Jaunsudrabinski „Valge raamat“ ja saksa tuntud moodsa

sisu kohta avaldab ta järgmist: „Praegusaja ühiskonna suure ja kiire arenemise taga peitub hiigla vaimujõud, mis on tugevam kui kõik meie tegelikud saavutused, mis avaldub söe, raua, terase, õhu ja mere võitmisel ning töötab meie tehnika suursaavutuste kaudu.“

Süsi ja raud ja teras. Mõelge poliitikategelasele ja töölisjuhile, kes võib tulla alaliselt ja igapäev kuumalt, kärarikalt, tülitsevalt miitingult, kus võitleb mees mehe vastu; võib tulla sealt väsinult ja ületöötanult ja mõnigikord pettunult; kuid kes siiski alal hoiab selle oma nägemuse, ikka näeb ja tunneb vaimujõudu, mis töötab selle söe ja raua ja tülide ja streikide taga. Päevast päeva kõneleb ta neist reaalsest tõesiasjadest ja ei mitte usust või vaimust. Kuid ta on siiski sellest nii imbunud, et läbi kõige asjalikuma kõne see usk kuidagi ulatub tema kuulajatesse. Ja selles peitubki tema harukordne mõju ja võimu saladus. Sest kui keegi jõuab nii silmapaistvale seisukohale, hakatakse tahtmata otsima selle edasijõudmise saladust. Ning muidugi teab igati, et Margaret Bondfield on väga tark ja et temal on suured kogemused. Kuid need tõesiasjad ainuüksi pole tema edasiasaamises mitte mõõduandvad.

Kui viiekümneaastane naine, lühikese kasvuga ja kaunis tüse, võrdlemisi nõrga häälega, mitte midagi ütlevalt riidetatult, väliselt mitte kuidagi külgetõmbav, on valitud kuue miljoni-organisatsioonide töölise juhiks — siis ärkab meis teatud uudishimu tema kohta. Kui tema korraldab streigi, millest võtavad osa 70 tuhat töolist ja

mis maksab kümme miljoni pundi; kui tema oma valimisringkonnas läheb läbi suure enamusega, ja valitakse ministri abiks; kui ta järgmistel valimistel kukub läbi; siis tuleb jälle valimistelt

Margaret Bondfield

välja võidurikkalt ja lõpuks kutsutakse tööministriks, siis küsime meie tahtmatult — kuidas ta ta seda teeb?

Kõige silmatorkavam tõesiasi Margaret Bondfield'i kohta on vist küll see, et tema esimesel silmapilgul mitte kuidagi silmatorkav ei ole. Ja

pedagoogi Fritz Gansberg'i „Kuidas inimesed vanasti elasid“. Kumbki omas laadis väga huvitav teos.

Molli Püll.

Kättemaks.

Kell mõis olla üheteisikümne ümber, kui väike Gabina ärkas. Ta ei leidnud enese kõrval ema, ta oli päris üksi juures ängis; pimeas. Seda polnud kunagi varem juhtunud ja Gabina'il hakkas hirm. „Ema, minu ema,“ hüüdis ta taha — kuid ei saanud vastust. Väljas hulus põhjatuul ja peffis vihma väikse akna ruutude vastu. Võib olla oleks Gabina jälle uinunud, kuid tuule hulumine hirmutas teda.

Ta tõusis istukile ja hüüdis veel kord ema — kuid see ei vastanud. Nüüd otjustas Gabina minna alla kööki ja ema ülesse tuua. Ta tõbas pimeas oma riiete järele ja kui ta need viimaks leidis, riietus ta kuidagi viisi ja otsis treppi. Kuid üks sellele oli lufustatud ja sellest ehmus Gabina nii, et ta tagasi jängi juure tõbas, pea varba sisse peitis ja nutma puhkes.

Siis äkki tuli temale meele, et kõrvalkambri ees oli väike koda, millest väline trepp alla hoovi viis, kust üks kööki läks. Ta tõbas kambri, avas ukse ja ronis kiivitreppi mööda alla, hoolimata valavast vihmast ja jäiselt külma põhjatuulest, mis väljas möllas.

Gabina märkises hirmust ja külma, kuid ühe filmapil-

guga oli ta trepi all vihmavarjus ja jeda juft köögi ukse ees. Ka see oli lufustatud, aga Gabina nägi läbi juure praod kolde tule kuma.

Ta küttas maha ja vaatas läbi praod. Wanaisa ja mõlemad onud olid tulnud koju ja istusid kolde ees; kolm suurt, tugevat meest, kelle wanad, tulunud ülikonnad kõnelesid waekest elust ja alalisest rästest tööst ja kelle tumebais filmis hõõgus kirgline pahakuulutaw tuli. Gabina ema, Simona, — ilus noor naine, istus põrandal, haarates kätega põlvi. Iialgi polnud Gabina näinud teda nii walgena ja hirmuäratavana, kuigi ta oli alati tahwatu ja kurb; iialgi polnud ta mustad filmad jäänud, näinud nii kurjad ja hirmunud.

Kõige enam aga köitis Gabina tähelepanu ja nagu mõidus tema liikumatult paigale mõõras mees, kes ta kolde juures istus. Ta oli köidetud tugeva köiega wana tooli külge, mis muidu alati seisis nurgas, mida keegi ei puudutanud, kuid mida Simona jägedasti filmitjes pahakuulutawa pilguga.

Gabina polnud kunagi varem näinud selle mehe nägu, kuigi ta kandis ta koduküla riideid. Ta waatles teda uudishimulikult ja armas endamisi, kes see küll olla võiks ja miks ta siin oli kefet kööki ja veel tooli külge köidetud. See oli ilus mees, umbes neljakümne aastane, punaka kähara juustega, heledate hallide filmadega ja juurepärase punase habemega,

hariliku moodupuu järele peaks see temale olema puuduseks. Võtame teisi inglise poliitilisi naistegelasi: nad on silmatorkavad nii isikult kui väliselt. Seal on Susan Lawrence — ta pea sarnaneb võimsa, targa, hallijuukselise mehe omale, kui ta teid läbitungivalt silmitseb oma lõpmatute paberrosside suitsuvina läbi. Seal on lady Astor, laitmatult elegantne, sädelevalt vaimurikas, kerge ja õhuline. Seal on Ellen Wilkinson, väike ja aprakene nagu laps, kuulsalt ilusa punakas-kuldse juuksega. Kõik need ja teised — neid näed sa esimesel pilgul ja nad jäävad meele. Ja siis Margaret Bondfield — ta sarnaneb armsale, lihtsale emalinnule pesas. Ta on emalikult armas ja ei midagi muud; ta riietub tagasihoidlikult — selles on ta tark; tal puuduvad kõik silmatorkavad omadused. Võib olla ta kõige suurem väline ilu peitub ta pehmes, ümmarguses teravaotsaliste sõrmedega väikses käes, mis rohkem sarnaneb laiskleva daami omale, kui töötaja ja poliitiliselt tegevseva tegujõulise naise käele. Väliselt pehme, vaikne ja tagasihoidlik, kuid sisemiselt täis tuld, mis lõkendavalt põlenud juba varasest tütarlapse põlvest kuni ta praeguse 56-ma eluaastani — missugune ta on — see Margaret Bondfield.

Ta esimene kõne parlamendis omal ajal oli pigemini läbikukkumine; siis hakkas ta töötama oma hääle ja kõne tehnika kallal ja esines jällegi. Ta järgmine kõne sundis vaikima ka kõige ägedamad naistevastased. Üks Londoni ajaleht ütles selle kohta: esimene silmapaistev naise kõne parlamendis. Alalhoidlik Inglismaa urises küll, aga

vandus alla sellele naisele. Sellel oma esimesel parlamendi tegevusjärgul oli ta väga hoogne. Teda huvitas kodumajanduse õpetamine naistele, tööta naistööliste küsimus ja veel rida teisi küsimusi.

Omaval ajal võitles ta agaralt naiste hääleõiguse eest, vanaduse kinnituse eest, laste surevuse vastu võitlemise, laste ja emade hoolekande eest. Need on vaid üksikud tema tegevusalad, kuid nad annavad piirjooned tema huvidele.

Kui keegi mõne mehe-poliitikategelase käest küsiks järsku: „Millised on kõige tähtsamad ülesanded, mis on Inglismaa parlamendis praegu?“ siis võib olla kindel, et see oleks löönud kõhklema ja oleks vastanud umbkaudselt, et need on väga laialdased jne. Margaret Bondfield vastas aga sama järsku: „Naiste hääleõiguse laiendamine kuni 21 aastani. Praegu ei pääse hääletama 70% naistöölisi. Perekonna kindlustamine. Ma ei või öelda, missugune lahendusviis siin oleks kõige parem, kuid selle peab leidma.“

Sõeküsimuse teaduslik lahendamine. Tervishoid ja emade hoolekanne. Meil sureb aastas 3000 sünnitajat. Laste surevus kipub kasvama.“

See vastus tuli kõhklemata ja näitab tema laialdast mõttekäiku. Ta näeb vastsündinud lapse tarvidusi, ema hädasid, töölinnaist, perekonda, rahva tarbeid. Nüüd on mitmed need küsimused lahendatud, kuid nende asemele on tulnud uued.

Külalastes Ameerikat pidas ta kõne Nev-Yorgi naistööliste. Ta ütles muu seas: „Ärge

mis ta rinnuni ulatas. Põdraja hirmu ilme moonutas ta nägu ja ta otsaesisel läitsid suured higitiigad.

Gabina ei mõistnud teadagi kõiki ühtsajasi, aga ta sai aru, et seal sees, pimebas ja mustas, koldetulest ja laual seisvast neljajarulijest lambist valgustatud köögis, sündis midagi haruldast, jalapärast, ja kuna ta ei leidnud sellele seletust ja ei julgenud koputada, jäi ta vaiksest ja liikumatuks ühe taha, toetudes otsaesisega vastu uksepragu, avades päraani suured hallid silmad, mis sarnanesid toolile foidetud mehe omadele.

Jäime külm tuul puhus ta läbi, ta jalad, kogu ta kehja lattus lumega — ja ta värises külma.

2.

„Elias, Elias!“ hüüdis Simona isa, „ja hüüad asjatult abi. Keegi ei tule ja torm on tugevam su häälest. Keegi ei tule! Sa pead surema, seal, foidetud toolile, millel sa istusid iga õhtu, siis, kümme aasta eest, ja wilets! Jga õhtu: minu tütre seadusepärase peigmehega!... Toolil, mida meie hoidisime kümme aastat, mis sind ootas, mille meie, kui ta määrdub sinu werega; wiskame tulle...“

„Kaitse end!“ ütles Simona talgilt. „Kui ja mille ei anna küllaldaselt seletust oma wiletsa teguwitji kohta, wabandawaid põhjust, siis on su surm kole! Kaitse ennast — siis lõpetab kuul su elu. Kui ja seda aga ei juuda, siis — häda sulle!“

„Ja see oled sina, kes nii kõneleb?“ vastas Elias. „Sina, naine, kes näisid olema aina armastus ja headus?“

„Ma wihkan sind! Sa riisusid mu au; sina, kes ja olid mu kihlatud peigmees, mu elu, ja petsid mind, ja häwitasid mu elu. Walu on minus tapnud kõik inimlikud tunded: ma wihkan sind ja kümme aastat unistan ju ainult kättemaksust. Ja mis on hirm, mida sina, argpüks, tunned praegu, wõrveldes sellega, mida mina kannatafin? Ma wihkan sind ja mina kihutafin oma omaksed kättemaksule.“

„Taple mind siis!“ jostas Elias. „Kuid mõelge, et on südametunnistus... Jumal...“

„Oma südametunnistust ja oma Jumalaga saame meie ise toime!“ hüüdis Tanu, üks wendadest, metjitu, halastamatu naeratusega, mis paljastas ta walged rõõwlooma terawad hambad.

„Südametunnistus ja Jumal!“ hüüdis Simona kihwitseks. „Kas sul oli südametunnistus? Kas ja mõtlesid Jumala peale?“ Eliaje pea wajus alla.

„Meie tütre nimel!“ ütles ta siis.

„Sa tead siis, et mul on tütar?“

„Ma tean seda, ja kui ja tahad, tunnistan ma tema omaks. Ma wotan ta emesega kaasa ja ühel päewal saad ta olema rikas; sest ma olen saanud rikkaks ja teisega mul lapsi ei ole...“

„Kuidas ja kõneleb!“ hüüdis Pietro, — teine wend.

kunagi kiirustage. Võtke enestele aega, kuni hul-
gad teist aru saavad ja teiega kaasa tulevad. Kui
teie, juhid, isegi võiksite saavutada midagi kiire-
malt, — peatuge ja oodake, kuni kõik teie read
on valmistatud sellele!”

Ta vihkab vägivalda. Töölisliikumise kohta
ütleb ta peale 1926. aasta streigi: „Olen uhke, et
streigi ajal polnud korrafsi. Ma vihkan streike,
kuigi ma olen pidanud neid juhtima. Meie püüame
saada üle neist. Meie tahame arendada vahe-
korda tööandja ja töölise vahel nii eeskujuliseks,
et igasugune kokkulepe võib sündida 24 tunni
jooksul.“

Nagu näeme, juhib Margaret Bondfield'i tege-

vust tema puhtnaiselik vaim, mis on kantud rahu-
ja lepitusmeelest. Kogu ilma naised võivad olla
õnnelikud, et Inglismaa hindab kõrgelt sarnast
mõlemisviisi. Meie näeme seda vastuvaidlematu
töösiasjana. Juba 1923. a. valiti tuna trade —
union'ide peajuhiks, s. o. tema kätte usaldasid üle
6 miljoni organiseeritud inglise töölist oma saa-
tuse juhtimist. Ja seesama naine, kelle silmatorka-
vam omadus — ühemeelse otsuse jõule — on tema
emalik vaim, on nüüd saanud suurima au ja usal-
duse osaliseks — on kutsutud tööministriks ajal,
kus see ala on jällegi ühemeelselt tunnustatud
Inglismaa praegusaja sisemises elus kõige tähtsa-
maks.

—k.

Terve keha ja terve vaim abielu tähtsamaid aluseid.

Suur ja alalijelt kasvav õnnetute abielude arv,
mis peegeldub ikka kasvavas abielulahutuste arvu-
s, kuid tegelikult sellest laugelt suurem on, on sündinud
inimesi mitmetelisel aladel, vähemal määral nende töö
ja põhimõtte seisukohtadest, otstina abinõusid, kuidas
parandada praegust abielu olukorda. Mõrt tahab lubada
abielluda ainult kehafiselt tervetele, hingeteadlane ta-
hab mõjutada abielu poolte hingelist olukorda, õigus-
teadlane tahab enam järjekindlaid ja selgemaid sea-
dusi, et nende abil luua selgust tekkivate tüliküsimuste
lahendamisel, teised jälle annavad lihtsaimlikku nõu

igajuguste hõõrumiste kohta, mis abielus võivad tek-
kida. Mõrtiteadlised abielu nõuandekohad, millede arv
loju ilmas alalijelt kasvav, tahavad esijoones nõu
anda enne abielu sõlmimist ja tahavad mõjutada in-
imesi, et nad ei abielluks haigetena, sellejuures veel teist
abiellupoolt jättes teadmatusse oma haiguse kohta.

Abielu ei või areneda elujõuliselt ja õnnelikult, kui
mees, kes ju tavallisel perekonna toetaja, või naine, kes
majapidaja, on haige või haiglane. Kõigepealt on aga
ta mõõduandvad pärimuse põhjused, sest lapsed, kes
sünnivad tiigitushaigetelt, närvi- või suguhaigetelt,

„Kas sa ei mõista, et sa siit ei pääse, ei elusalt ega surult?“
Ornalt paitas ta püüsi pära, mida ta hoidis põlmedel ja ütles
siis halastamatult selgelt: „Mina tapan sinu, mina, kes olin
ju sõber, mina, kes ma tōin sind siia majja, millesse ja jätsid
õnnetuse ja häbi. Mina tapan sinu ja kaevan ju maa sisse,
ja vilets, arg madu! Meie perekond on ikka taunud haava-
mised, ja meie, kes me kümme aastat loju Põhja-Sardinias
oleme varitsernud sind, meie peseme täna õõsel sinu verega
ära pleki, mille sa jätsid meie nimele.“

„Simona, Simona!“ jostitas wang ja vaatles teda pa-
luvalt. „Meie tütar!...“

„Waihi, ära nimeta teda! Ta on patu laps, aga ta on
puhas nagu lumi mäe tipul! Sa haavad teda, kui sa tema
nime suhu võtad, sest sa oled vilets, sa oled autu! Sa ei
täienda temale midagi! Sumal on tema isa...“

„Sa ei armasta teda, Simona! Kui sa teda armastad,
siis lasse mind elada!“

Noore naise silmad löid lõõlele. „Ma armastan oma
tütarit üle kõige. Kui tema kaoks mu elust, siis varitseks mi-
nus kogu lõik ja ma oleks õnnetuim naine. Kas ma teda
armastan! Oma tütar! Oma waest tütrekest! Aga ma ütlen
julle veel kord: ära teda nimeta, sest mõte temale ärritab
nimelt mu wiha sinu vastu ja kättemaksu isa. Ma ei jõua
oodata silmapilku, kus ma tean sind maa all, et ma, kui

mu tütar peaks pärima isa järel, võiks temale punastamata
õelda: ta on surunud!“

„See on siis õstustatud!“ karjus Elias. „Tappe mind
siis! Teie näete ju, et ma olen valmis! Ma ei ole argpüks,
nagu teie arvate, ja kui ma patustasin, siis polnud see minu
süü, vaid see oli saatus ja Sumala tahtmine! Tappe mind!“

Silmapilguks oli vaikust. Siis ütles Simona: „Seleta
siis meile, miks sa mu maha jätsid, peale kahe aasta pala-
wat armastust. Sa ei või olla unustanud, et meie pidime
abielluma, sest et ma ootasin last. Sa ratsutasid Nooro'sse,
et seal müia oma põllusaadused ja mulle osta laulatusfõr-
must ja ehted... Sa pidid nelja-wiie päewa pärast tagasi
olema ja lahtustid minust pisarafilmi... ja nüüd on möö-
dunud kümme aastat, kümme aastat hirmu, pisaraid ja wiha,
kuid ikka tundub, nagu oleks see sündinud alles eila... Sa
ei tulnud tagasi ja kuu aega hiljem kuulstin ma, et sa oled
abiellunud tüdrukuga Jonni'ga... Kõnele siis! Kui sul on
wabandus, siis sureb sa üheainja kuuli läbi; muidu, nii tõe-
liselt kui on olemas Sumal, põletame me su elusalt.“

Mende sõnade kõla juures läbistas wärin Eliase keha.
Kuid ta waltles ennast ja wastas külmalt: „Ma ei tarda ei
tuld ega kuuli; siiski tahan ma teile seletada, kuidas kõik
juhtus. See polnud minu süü, vaid Sumala tahtmine! Kuulge
siis!“

Ja, sellest on möödunud kümme aastat, kuid tundub,

on juba ette määratud enamalt jaolt õnnetule elule ja ühiskonnalt on küllalt põhjust walwel olla, et nende ilmaletulek saaks takistatud.

Arstlike abielunõuandekohade tagajärjed on kindlasti pumbulifid hemi, kuni neid kasutavad ainult ärkja jändametunnistusega inimesed, kes nii kui nii oleksid läinud arsti juurde, et selgusele jõuda oma abielunõuandekohaga. Sellepärast piiratakse praegu sinna poole, et abielunõuandekoha poolt väljagaantawat terwisetunnistust junduslikuks teha abielupooltele, nii et seaduslikult registreeritakse ainult need isikud, kes selle juures ettenäidata võivad terwisetunnistuse. See tundub efinesjel hetkel muidugi liialdusena, teatud wägivaljana ja lubamatu eraellu tungimiseks, kuid arwatakse praegu siiski, et see on wäiksem pahet kui see, et iga aasta ilmaletulewad paljud tuhanded haiged ja mõistuslikult nõbrvad lapsed. Ühtlasi wõidab aga ka ifka enam pinda arwamine, et ka haigetele inimestele teatud tingimustel ei wõi keelata abielu, kui teine pool teab haigusest ja ei näe selles takistust, kuid jarnastel puhkudel arwawad nõuandekohad abielupooltele nõu, kuidas hoituda lastest.

Mitmel pool on asutatud abielunõuandekohi, mis töötawad hingeteaduslike uurimiste põhjal, ning nende tagajärjed on sagedasti üllatawad, sest hingelise ja waimilise mõjutamise abil õnnestub sagedasti parandada abielu wahetorda, kui on tegemist närwiliste inimestega.

Keale selle töötawad weel abielunõuandekohad, mis oma erialaks on wõtnud mittekooskõlaliste abielude hooldekande. On ju küllalt õnnetuid abielusid, kus inime-

jed end piinawad, ilma et nad siiski mõtleks wõi wõiks lahku minna, sest juba majandusline oluford ei wõimalda jeda sagedasti, ja jarnasel korral wõib kooselu muutuda päris põrguks. Tark ja arusaaja inimene wõib jüin aga sagedasti head nõu anda, kui mõlemad abielupooled tulewad wäljades tema poole. Erapooletul ja heatahtlikul waatlejal on mõnigiford wõimalist selgitada arusaamatust ja aidata leida uut teed, mis kooselamise teeb wäljakannatawaks. Muidugi nõuab see suurt kannatust ja erapooletust, kuid jarnaste nõuandekohade juhgid seletawad, et rahuldustunne, mille esile kutsub õnnestunud lepitamine, annab ifka jälle uut hoogu ja jõudu. Olla kerge wõita abiohtijate wäljaldust. Sagedasti peab siin nõuandja saatma abiohtijaid arsti poole, hingekarjase poole, tema enese peadulesandeks jääb aga äratada abielupooltes wastastifku arusaamist, ja see ongi kõige raskest, eriti seal, kus juba on tekkinud wastast. libedus ja pettumus. Kuid sagedasti leidub ka kõige suurema libeduse ja pettumuse tuha all weel jädemeke hõõguwat armastust, ning abielunõuandja suurim kohus ja ühtlasi rahuldus on leida jeda jädemeke.

Arstlike nõuandekohad töötawad suuremalt osalt omawalitusjate juures ja nende kuful. Nõnda nimetatud hingelised nõuandekohad ajutati eraalgatufjel. Mafifelt on kaswaw liikumine wiimaste kafuks, kuna ifka enam jõutakse arusaamisele, et abielu ei ole ainult kehaline, waid wõib olla weel palju suuremal määral waimline ja hingeline kooselu ning et see wõib olla õnnelik ainult siis, kui on terwed mõlemad alused — inimese teha ja waim.

H. D.

nagu oleks see olnud eila! Ma ratsutasin minema ja minu meeles olid ainult sina ja meie tulewane elu. . . Kuid Jumal tahtis teisiti! Mul oli weel kahe tunni tee Jonni'ni, kus ma õõbida mõllesin, et siis järgmisel hommikul Muoro'sse edasi jõita, kui hakkas sadama lund. Ma ei teinud sest wäljagi, kuna ma olin harjunud igasuguse ilmaga, ja kõndisin jala oma raskest koormatud hobuse kõrwal järjul jalgteel läbi kuristikku. Tuul puhus mulle lund näkku, lumi hakkas mu riietesje, mu ripsmetesje, mu huultele. Natukesje aja pärast olin ma üleni lumine, samuti hobune, kõik, kõik. . . Jalgteel kadus lume alla, kuid ma arwasin teda hästi tundwat ja kõndisin rahulikult edasi. Tuul hulwas pööraselt mägedes ja õõ oli pime ning lumi langes wahetpidamata. Ifka rohkem kuhjus lumi ning ühtki elawat hinge polnud liikumas. Meie õlime üksinda metsikus üksilduses, mina, märg kontideni, ja mu waene hobune, kes waewalt liikuda jõudis. Ma hakkasin taotama sulguse, sest arwasin, et olen õffinud, kuna Jonni filmapiitile ei ferkinud. Enne kui hakkas lund tulema, mõõdufin ma lambakarjast ja karjane joowittas mulle õõbida tema juures, sest ta tundis õhus lumetormi. Kuna ma enam ei lootnud jõuda Jonni'sse, otjustasin ma sinna tagasi pöörata ja kuna ma enam jala edasi ei jõudnud, tahtsin ma istuda oma raskest koormatud hobusele, kuid waene loom oli weel rohkem wästinud kui mina ja sellepärast wabastasin ma tema ta koormast, peitsin selle nii hästi kui sain ühe puu alla

ja lootfin jeda teisel päewal leida. Siis istusin hobusele. Edasi! ütlesin ma waesele loomale, — täna õõjel puhkame seal all, homme paistab jälle päike ja meie ratsutame edasi.

Wähe maad läks päris hästi; äkki aga seifis hobune. Ma piüidfin teda edasi kihutada — asjatult; ta ei nihkunud paigast. Ma pidin maha tulema, jala edasi minema ja looma enefe järrel tõmbama. Milline hirmus õõ! Tuul oli wai- bunud, kuid lumi sadas ifka edasi. Nõut walfjas kuma wõimaldas hoitudumise kuristikust. Kuid pikapeale muutus mu nägemine tuhmitks, mu jalad ja teha olid kanged. Polnud näha ühtki tulukest, ühtki inimese häält polnud kuulda selles hirmsas üksilduses. Mõlemil poolel tõusid walged mäetipud; minu taga tõusis paks udu ja ees oli kuristik ja karjase õnni polnud näha sellepärast, et olin ära etfinud. Miks polnud ma edasi läinud? Jonni polnudki õht enam nii kaugele sealt, kus ma ümber pöörasin. . .

Mu jõud rauges. Poole tunni waewariffa edasikobamise järele jõudis udu minuni ja mattis mu pimedusse. Ma ei näinud enam midagi ja aegamõõda kadus mu mõistus. Ma wajufin lumme, andfin oma hinge Jesjanda hoolde ja mõtlesin wiimast korda Simonale. . .

Elias waitis filmapilguks, nagu wajunud mälestusje tollest hirmsast õõst, wõib olla wõrdles ta jeda selle weel hirmsamaga, mille ta praegu läbi elas. . .

„Edasi!“ ütles Simona. Ta hääl polnud enam kall, ta

Abielutülid.

Igalpool loodujes käib võitlus; miks peaks abielu eijnema erandina? Wahel on just need kõige paremad sõbrad, kes mõnikord tülitsevad, ja sageli on surmawaenlased need, kes ennatvalitsewalt ja pealtnäha rahulikult üksteise kõrwal elutsewad. Aga kui teie, abielurahwad, kord tülitsete, siis ärge tehke seda kolmanda isiku ees. Teie olete oma wäikse tüli unustanud, wõib olla, juba paari tunni pärast; pealkuulaja ja nägija aga mäletab seda igakord, kui ta teid näeb, aastate ja aastakümnete järel. Ta peab seda mäletama, sest pole piinlikumat olukorda, kui see, kui kaks tülitsetjat abielupoolt otsiwad igaüks omale toetust ja õigust kolmanda isiku käest. Olge kahetsewast ettewaatlikud, et teie sarnases tülis ei lasje tunda mõnd halajat kuristikku, mis awanenud teie kätte wahel; mingi halajase, kolmandale isikule arusaamatu sõnaga kahate üksteisele halajat hoopii anda, kuid tema korwad on terawad, ta silm teraw ja kartlikult hoidub ta tulewikus teist eemale. Keegi ütleb: „Õdige halvemad on need abielud, kus sõda peetakse jammetsinnastega, — kus nagu karnewalil üksteisele konfetti näkku wisatakse. Näeb kena wälja, kuid haawab siiski. Ei ole poutumist, aina wäiksed sõnad, jääsepiiste kihwtiga, ehk aga wäikmine, jonnimine, nurumine.“ Lõbus pilt, eks?

Kui aga olete kunagi lastnud läbi paista oma ihemised tülid, siis olge rehwastatud sõjaseisukorras. Nudishimulisi eemal hoida pole raske; kardetawamad on need sõbrad, kes hoolega tuld segawad ja weel uut tüttematerjali lihaks roowad. Ole kindel: kes sind ju

naije wastu äsfitab, see äsfitab ka ju naist sinu wastu; kes teda sinu ees laimab, see laimab ka sind tema ees. Ja kõige halvem on: kui see kolmas wäikmine töötuse all, sõbra nimel, sulle ju naije kohta häbilugusid jutustab, mis ju suuremalt osalt tema enese wäljamõeldud, et selle wõttega sinu sõprust wõita; ja wõib peaaegu kindel olla, et ta neidsama jutte warsti ju naijele kordab, lihades weel juurde, et need on sinu ütelsused.

Sarnasel korral on waid üks pääsetee: minna naije juurde, wõi naijel — mehe juurde, ja teda hoiatada, temaga awameelselt küsimus läbirääkida. Peawad ju ijegi sõja ajal waenulikkud riigid üksteisega mõnes küsimuses läbirääkima! Loomulikult peaks tulewikus teie maha üks sarnasele „sõbrale“ sulatud olema.

Grati kurwad on sarnased pisted, kui nad tulewad naiste poolt — kahjuks on naijed jelles osawamad kui mehed; — pisted, mis kõige omawahelisemaid asju walgutaolhiselt kiirelt paljastawad. Kui nad seda teewad weel sihiga — teha oma meest teiste ees naeruwäärseks, — ei saa neid küllalt karmilt hukka mõista. Suuremalt osalt sünnib see aga mõtlematuult, soowiga mehele terawust belda teiste juuresolekul, kus naine on nõnda belnud jelle teiste juuresoleku tõttu kaitstud. Mõnikord on siin küllalt kõhatamisest, pilgust, liigutusest, et awalikult wäljendada mõnd abielu haawa.

Naine kaldub kergemini hindama tüli, kaldub waatlema abielu lahthelisi wäikeste wahemängudena. Mees on siin teistfugune. Naine mäletab harilikult

pilt oli mahalõõdud ja halastamatu ilme kadus pitapeale ta näolt. Elias nägi seda ja tundis nõrka lootust.

„Kui ma jälle ärkasin,“ jatkas ta, „oli hele päew. Ma lamasin soojas jängis, suures kõõgis; kiwikolde põles suur tuli. Asjade rohuse järele, milledega oli warustatud köök, jõudsin ma otsejärele, et olen jõukas majas. Tütarlaps souni rietuses askeldas kolde juures. Ka ma olin siis Jonnis? Kuidas olin ma sinna sattunud? Kes oli mu päästnud? . . . Milline wahe mu praeguse seisukorra ja möödunud õõ wahel! Jeal lumewäljal musta taewa all, surmajuus, — nüüd soojas jängis, milles ma ärkasin, ilusa tütarlapsega läheduses, kes wististi ootas mu ärkamist! . . .“

Ja — tõesti oli ta ilus, see tütarlaps! Kui ta mulle liigemale tuli, küsisin ma, kas see pole mitte nägemus. Jialgi polnud ma näinud nii ilusat naist, wäljaarwatud Madonna pildid. . . .“

Simona silmad lõkendasid jälle ahwardawalt, nagu warengi, sest ta mõistis, et see oli naine, kes temalt rõõwinud ta eluõnne.

„Kuidas ja ennat tunned?“ küsis mult tütarlaps ja katjus mu tuttsoont. Ja kuidas on ju nimi?

Ja sina? küsisin ma. Kelle majas ma olen?

Minu majas. Ma olen Cosema P. Täna õõsel leidis mu julane ju poolsurmalt lumes. Ta wõttis ju oma hobusele ja tõi ju jita. Sa oled siin Jonnis, tead sa? Suure waewa peale

ärkasid ja täna, kuid siis tuli ju peale äge palawituhoo ja nii ma ei teagi, kes sa oled. Riitete järgi otsustades pole sa siit.

Ma seletasin temale, mis minuga juhtunud ja ei jalamud ka oma reisu põhjust ja oma eelseiswat abielu Simonaga.

Sa pead olema wäga waene, kui sa pidid ette wõtma pika reisi sõmuse ostmiseks, ütles Cosema ja silmitses mind kaastundlikult.

Ei, wastasin mina, ma pole nii waene! Mul on kastanja mets, mis mulle iga sügise annab hea lõituse ja mul on tugewad käed töö jaoks. Aga ma pean aegajalt reisisina Nuorosse müütama oma saadust. Mul on ka waner ja härg ja hobune ja maja. . . Ei, ma ei ole waene. Ja ka Simona toob mulle midagi kaasa.

Nii kõnelestime meie päris sõbralikult, nagu oleks meie wanad tuttawad. Cosema ütles mulle, et ta on waenelaps ja on õige rikas. Kuna ta eestkostja oli hiljuti surnud, walitses ta oma warandust ise; tal oli üks tüdruk ja kaks julast, maja, suur aed ja suur kari ning karjamaad. Kui ma tahtsin üles tõusta, ei lastnud ta seda; ta ütles, et arst, kelle ta õõsel minu juure kutsunud, oli belnud, et ma ei tohi reisida ega tõusta. Ma jäin siis lamama. Tüdruk tõi mulle suppi ja kordas kõike, mis perenaine mulle belnud oli.

Ei kestnud ka kaua, kui mind jälle haaras palawik ja terve nädal aega kõitufin ma elu ja surma wahel. Kui ma

lääli põhjusti, kuid ta on selle enese varsti unustanud ja võib jelle üle isegi kõneleda ilma libeduseta. Mees unustab ruttu läbi põhjuste ja isegi kaju, millel see väljendus. Kuid et üldise oli tüüli, jeda ta ei unusta nii pea ja see pahandab ja ärritab teda veel kaua. Iga tüliga püüneb raasuke tema armastusest. See sünnib aga vaikides, armastuse toed õhnestuvad ja ühel heal päeval on asi nii kaugele, et ta oma naise vägede, rünnakute ja tülitsemise puhul ainult õlgu kehkitab; ükskõik, mis naine ta ei teeks, ta loobub igast sõnavahetusest, sest ta hindab teda alaväärtuslike mas-
tafena. Küüüb järgneb abielus suruava rahu ja vai-
kus, nii anonõigi vahulik, näiliselt pilwita kooselu on
sarnane surunud abielu.

Mõnikord sarnasel juhul aga wäriseb maja, — see on otse põrgu maa peal. See on seal, kus mees igal juhtumisel tõendada tahab, et tema on majas walit-
seja. Ka sarnaseid juhtumisi on palju. Kõigist tülitest

ja arusaamatustest kogub ta ainult uut jõudu oma wõimu maksmapanemiseks.

Sarnase kalduwusega mehe juures võib see kodune wõimutundmus naise üle wäga tooreks muutuda, eriti seal, kus mees sühemistelt tunneb, et naine temast wain-
liselt üle on. On ju üldiselt piiratud ja wähe tarkade inimeste wõis wastata jämedusega waimliselt üleole-
watele; ja peenetundeliku inimese wõitlus tooruse wastu on itta lootusetu. Niisuguse mehe käes on naine varsti nagu halwatud, ta toirub siis kõigest Konfuzius'e õpetuse järelle „ja on nagu alandlik hiir mehe ees.“ Ka sarnaseid kooselusi ei saa enam abi-
eluts nimetada. Kui teise poole tahtmine on muritud, omapära häwitatud, — siis on wuidugi rahu majas; kuid sarnasel puhul ei tohi ka imestada, kui kodu on igaw ja armastujeta. Sest jeda, keda kardetakse, ei armastata.

*Paul Langensheidti raamatust
„Abielu diplomaatia“.*

KROONIKA

Cesti organiseeritud naiste esindaja Rah- wasteliidu sekretariaadis.

Teist aastat wõimaldab Rahwasteliit oma septembri-
kuul peetawa täiskogu istangu ajal Genfi sõidu ja Rahwas-
teliidu kõbdest ojaawõtmise kase maa naiste esindajale. Rah-
wasteliit teeb wastawa ettepaneku rahmuswahelisele Nais-
liidule, kes omakorda kaalub, misjuguise maa esindajale

nimetud wõimalus ja joodustus anda tuleks. Nimetatud
organisaafiooni cestijõbratikkus awalbus ka nüüd: juba
tänuwu tehti Cesti Naisliidule ettepanek, et see nimetaks
eesti naiste kandidaadi Genfi sõidu jaoks. Cesti naisorga-
nisaafioonide wahelisel nõwpidamisel, mis ära peeti minewa
aasta desjembrikuul, waliti Cesti naisesindajaks Genfi ühe-
meelselt Minni K u r s D I e s t, Naisliidu kauaegne juha-

olin meelemärtsusel, palusin ma Cosemat jaata sõnumit
Simonale, et teda rahustada; Cosema lubas jeda teha ja
palus mind olla rahulik. Ma mõtlesin ju kogu aeg Simo-
nale, kuid mu filmad nägid Cosemat, ilusat Cosemat, kui ta
kõndis kõõgis, kummardus mu fangi kohal, mõnikord oma
jaheda kae pani mu kuumale otsaesisele ja terwed böd walwas
minu juures.

Kogu see hool ja rawitsemine äratas minus sügawa
tänuunde aga ka kumwastuse Simona arusaamatu waiki-
mise üle, kellest ma midagi ei kuulnud, kuigi ma olin sur-
masuus.

Kädala pärast hakkas mu terwis paranema ja arst ütles
mulle, et weel ühe nädala pärast wõin ma koju tagasi minna.
Siis, ühel böd kuulsin, kuidas kõõgiuks tafatefi awati. Tuha
alt helkima tulekuma walgusel armastin ma tundwat teenija.
Ma tegin näo, et magan ja piilusn läbi poolawatud filma-
kaugude. Ei, see polnud teenija, see oli Cosema. Ta tuli mu
fangi juure ja filmiises mind kaua. Mida ta tahtis? Miks
ta mind nii waatles?

Siis äkki kummardus ta mu üle ja suudles mind. Ma
nõksatusin ja ta tõmbus tagasi, istus kolde juure ja toetas pea
kättele. Mulle näis, et ta nutab... Mis see tähendas? Kas
tõesti Cosema oli minusse armunud, minusse — wõõrasse
meheesse, kes pealegi oli kihlatud teiseaga?

Teisel hommikul oli ta tahwatu, punetawate filmadega;

kuid ma ei õelnud temale midagi. Kui ta kõõgisti lahkus, tõu-
sin ma üles, riietusin ning tema tagajitulekul ütlesin temale,
et tahan ära minna.

Sul on õigus, ütles ta külmalt. Meie oleme olnud nii
halwad ju wastu, et ja ei jõua ära oodata oma waljapäāju
siti.

Jumal hoidkul hüüdsin ma. Teie olete olnud mu wastu
äratenimatult head. Teie olete päästnud mu elu ja ma ei
unusta jeda ialgi. Kuid kauem ei taha ma olla teile koor-
maks. Oh, Cosema, mis ja ütled? Kas ja mind nii halwaks
pead? Ma ei tea ju, kuidas sulle näidata oma tänuikkust.
Sa wõid minult nõuda, mida ja aga tahad, — siis ma näi-
tan...

Rohe lahjaltsefin ma oma enese sõnu, sest ma nägin, kuidas
Cosema filmad rõõmsalt särama löid. — Siis jää siia, ütles
ta, kuni ja oled päris terve. — Ma jäin. Aga ma polnud
rahulik. Ma kartsin, et annan lõpuks alla, kuigi wõitlesin selle
wastu. Usjatult mõitlesin Simona ja tema seisukorra peale,
oma püha töotuse peale... Siin oli Cosema oma naeratusse-
ga, oma pilguga, mis mulle nii palju awaldas; Cosema,
kellele olin palju tänu wõlgu, kes igal böd tuli ja mind suud-
les...

Et teha sellele lõppu, haarasin ühel böd tema kae ja
kõijisin waljult: Cosema, mida peab see tähendama? Ta lan-

tuksilge. Nimetatud wõliti leidis kinnituse ja heakskiitumise wäljaspool ja juba 21-jel augustil ajus pr. Dieß teele Genfi. „Naiste Hääl“ lugejad on mitmesordiselt weenduda wõinud, et pr. Dieß juba warem põhjalikult tegemist on teinud Rahwasteliidu tööga ja seega Genfis ei efine wõhikuna. Meie kindlad, et pr. Dieß meile, eesti naistele, Genfis teeb au ja et ta wiljarikkalt kajutab oma aega seal meie kajuts, tumwustades meid pärawstpoole ütsifikasjalikult Genfi tööga. Meie wõime olla tõsijelt õnnelikud, et meil sel teel awanes wõimalus jaata Genfi oma esitaja ja tema kaudu pääseda ligemale Rahwasteliidu tööle, sest äraarwamata kaugel on nähtawasti weel see aeg, kus meie wabariigi walitus korw heaks arwab nimetada ka mõnda naist Cesti ametlikult esindajaks Rahwasteliidu Koosolekutele, kuigi tal see juumas peaks eeskujuks olema meie mõlemad naabermaad — Soome ja Läti. Soomest sõidab Genfi Rahwasteliidu delegatsiooni liikmena tänawu juba kolmandat aastat Soome Naisteliidu juhataja pr. Tilmu Hainari, kuna Läti tänawu esmalordiselt nimetas oma delegatsiooni sekretäriks naist — pr. Sanders'i. Olgu see eeskujuks ka Cestile!

Cesti esindaja Naiste rahu- ja wabaduse liiga üleilmilisele kongressile Prahas.

Needel, 23. augustil awati Prahas Naiste Rahu ja Wabaduse Liiga kuues üleilmiline kongress. Kongressi juhatas üldiselt tuntud naisõiguste eest wõitleja ja sõtsiaalne tegelane — ameeriklane Jane Addams. Kongressist wõtsid osa esitajad pea igalt poolt maailmast.

R. N. W. L. püüab edasi kanda wahwaste seffa rahu ja armastuse waimu, tagandada tõkkeit, mis on takistufeks rahule ja üleilmilisele majanduslikule edule, ta tahab ehitada jildu üle lõhede, mis on tekkinud rahwaste ja inimeste wa-

heel arusaamatuste ja wäginawla tarwitamise tagajarjel. Cestist sõitis kongressile Rahu ja Wabaduse liiga liige preili Gertrude Anderson. Preili Anderson on kristliku Noorte Naistühingu noorte töö sekretär Tallinnas.

Rumeenia naistep osalijate häälõiguse kätte wõitnud.

Rumeenia kuulus senini nende riikide hulka, kus naistep puudus poliitiline häälõigus. Nüüd, neil päewil, sai Cesti Naisteliidu juhataja kirja Rumeenia Naisteliidu agaralt juhatajalt, wäga eestijõwraliselt printsess Cantacuzene'ilt, mis kuulutab rumeenia naiste edu ka sel alal. Kirj käib järgmiselt:

„Ma olen õnnelik, et wõin teile teatada juurest wõidust, mille rumeenia naistep saawutanud, nad said passiiwse ja aktiivse häälõiguse nii omawalitfusse kui ka parlamendivalimistel ja esinewad juba kätõõiguskliste kodanikkudena käesolewa aasta nowembrikuu walimistel. Sellekohane seadus astus jõusse 3-mal augustil ja tema ütleb: Wõik naistep, kes on 21-aastakesed ja kuuluwad allpool loetletud liikidesse, on poliitiliselt kätõõigusklistep:

- a) naistep, kes omawad keikskooli, algkooli, seminari wõi kutsekoooli lõputunnistuse;
- b) wõik riigi- ja omawalitfusse naisametnikud;
- c) wõik naistep, kes omawad aumärgi erafõrralistep teenete eest;
- f) wõik naistep, kes käesolewa seaduse wäljaluuutamise ajal juhiwad heategewaid wõi hariduslikke seffte ja asutusi, mis on tunnustatud juriidilise isikuna.

On kindel, et see seadus toob põhjapanewaid muudatusi Rumeenia poliitilisesse ellu. Rahu ja tõsitus, millega rumeenia naistep wastu wõtsid selle juure wõidu, tõendawad,

ges põlwili, peitis oma näo kätte wahjale ja sõstistas: Ma armastan sind!

Ma hõkufin, wastasin aga: ja tead ju, et mul on teine näine.

See ei ole tõsi! Ma tean tõsi! Ma tean, et ja oled kihlatud, aga ma tean ka, mida ütleb terve küla — ja ei olla mitte ainuke armuke!...

Cosema! hüüdsin ma. Ara laima teda!

Ma kordan ainult, mida ma kuulnud olen.

Ma nõudsin temalt seletust ja ta jutustas mulle nii palju, et ma weendusin Simona truudusetuses.“

„Wilets näine!“ karjatas Simona. Aga Tanu, tema wend, naeratas uskumatult Eliase sõnade peale ja ütles: „Käägi lühemalt!“

„Ma lõpetan lühidalt. Ma uskufin teda ja jäin sinna. Ja kahe päewa pärawst tuli preester toju ja laulatas meid salaja. Samal ajal kuulutati meie abielu ja kolme nädala pärawst olin ma Cosema seaduslik abikaas. Ja kui mul lõpuks wõik selgus ja ma aru sain, mis ma olin teinud, kui ma weendusin, et jutud Simona üle olid ainult laimujutud, siis oli juba liig hilja!“

3.

„Ja kes wõib meile kinnitada, et kogu see lugu pole mitte muinasjutt?“ kirjendas Tanu.

Eliase pea wajus jälle norgu; ta lootus kustus. Oma sohtumõistjate nägudelt luges ta enese hukkamõistmist.

„See on õige, ütles ta, „keegi ei saa mind kaitsta...“ Ta waatas Simona poole, kuid see pööras oma pilgu kõrwale. Ja ta polestiski teda enam päästa saanud.

„Sa pead surema!“ otustas isa.

Eliase saatust oli otustatud. Ta ei pidanud lohkuma elufalt majast, milles ta kümne aasta eest oli weetnud nii palju õnnelikke tunde ja mille au ta oli rööwinud.

Ja nüüd oli see juba neile enestele elufõsimus; kui nad wabastafid Eliase, siis mõistfid nad ije endid hukka, sest Eltas, rikas ja mõjuw nagu ta oli, tajus neile kätte selle himisa õõ. Nii siis — ta pidi surema.

Nende tardunud südameid, kellede sumal oli wiha ning uft — kättemaks, ei liigutanud ei hirn, ei tõhlemine.

Sellefama kolbe juures olid nad töotanud kätte maksta oma auhaawamist, seda peata weregaga ja aastate pikkufe ootamise järele oli kätte jõudnud see igatsetud tund.

„Mine!“ ütles Pietro Simonale.

„Ei, ma jään siia lõpuni,“ wastas noor näine kindla häällega.

Pietro tõstis oma püksi... ta sõstis Eliase peale; sel hetkel, kui ta tahtis tõmmata kulle, kostis lufustatud wõikisufje tagant lühite järsk hääl.

et nad on poliitiliselt küpsed ja mõistavad, kui suur vastutus nende peal laub.

See mõit on haruldajelt juur; kümne aasta eest ei tundnud Rumeenia veel naisliikumist. Tänapäev, tänu Naisliidu väsimatu tööle, on rumeenia naised osaliselt kätte võitnud oma poliitilised õigused ja juba novembril, kohe peale valimisi, tuleb arutusele uus seadus, mis kindlustab rumeenia naisele kõik kodanlikud õigused.

Rumeenia Naisliit on saavutanud selle võidu ja meie oleme õnnelikud, et võime tunnustada kui suurt osa jelles etendas ka rahvusvaheline Naisliit, kust meie kogu aeg ammutasime jõudu ja usku oma tööle.

Põhjustes, miks naised seeford veel ei saanud ühekskümnendist hääleõigust, nagu see on rumeenia meestel, on järgmised:

- 1) talupoegade äge vastukeis; just põllumehed võitlesid kõige ägedamal kujul selle vastu, et nende naistele saaks antud võimatus osa võtta poliitilisest elust;
- 2) maarahva harimatus; paljud naised maal on täiesti kirjaoskamatud ja neil oleks olnud võimatu täita teadlikult täisõigusliku kodaniku kohuseid.

Ngatahes aga lahendub see küsimus juba ligemas tulevikus; nüüdsest peale on meie peaaesandeks kasvatada just maanaisi teadlikkudeks kodanikkudeks.

Ma loodan, armas Eesti Naisliidu juhataja, et teie ja teie organisatsioon kaasa tunnete meie juurele võimude ja meie palume teid sellest teatada oma ajakirjas. Samal ajal jaadab meie organisatsioon eesti naistele oma paremad soovid ja jüdamlikke teenitust.

Teie
(allkiri).

Läti Naisliidu õnnejoon Riigikogu naisliikmele.

Eesti Naisliidu juhataja sai neil päevil Läti Naisliidu juhatajalt pr. Berta Pipin'ilt järgmise kirja:

Lubage mulle, väga lugupeetud proua Keisil, soovida teile kõige jüdamlikumalt ja otsekohesemalt õnne teie valimise puhul Riigikokku. Mina ja kõik mu kaastöölised tunne-

me ijeäraltist rõõmu igast naiste edusammust meie lugupeetud naabermaal, äratab ju iga mõit, eriti nagu teie oma, meie jüdametes lootused, et ka meie naised peatselt ärkavad ijeiseivale poliitilisele tegutsmisele.

Ma palun teid veel kord vastu võtta minu ja kogu meie organisatsiooni parimad soovid ja jään teie

(allkiri).

Suurejooneline demonstratsioon naiste hääleõiguse eest võitlemises Saksimaal.

Nagu teada, pole Saksimaal naistel veel poliitilisi õigusi, kuigi see maa omab muudu väga demokraatliku põhiseaduse ja kuigi Saksimaal naised on haruldajelt arenenud ja tegutsenud. Müüd anti hiljuti Bernis parlamendile siise järjekornd sellekohane palvekirja, mis kaunab seeford **üksjada viiskümmend tuhat** nimelisi allkirja. Palvekirja andis ära juur naiste delegatsioon, kelle ringkäik läbi linna äratas suurt huvi ja poolehoidu. President võttis vastu palvekirja. Naiste poolt esinesid kõnedega mitmed filmipaistvad nais-tegelased.

Naisarstid Jaapanis.

* Juba 1885. aastal sai Jaapan oma esimese naisarsti. Teine naisarst lõpetas ülikooli 1892. aastal, ta töötas muu seas ühes arstiteaduslikes institutides, millest ta kirjutas, et seal kord oli väga halb, ning et meesüliõpilased seal olid juures vastolus naistega. Mitu aastat ei antud naisarstidele välja lõputunnistusi, et nad ei saaks ijeiseivalt tegutseda. Suurte raskustega võideldes lõpetas siis 1909. aastal ülikooli terve rida naisarste. 1928. aastal oli 807 nais-üliõpilast arstiteaduskonnas. Praegu on Jaapanis 1500 naisarsti, kes töötavad mitte ainult Jaapanis eneses, vaid ka Koreas ja Hiinas. Paljud töötavad riigi haigemajades, vabrikutes ja koolides. Üks esimestest naisarstidest dr. Dayoi Doshioka on ise, ühes oma kasvava tööga ehitanud neli suurt haigemaja mitmeajaja süngiga, kus töötavad ainult naisarstid. Muudet ühest neist on 1923.—26. aastani läbi käinud 40.000 haiget.

Ehmatamult waatasid nad üksteise otja ja Pietro lastis langeda püssi. Mis see oli? Kas olid nad tabatud?

Simona aga kargas järsku üles ja hüüdis ehmunult: „Gabina, Gabina!“ Ta tormas ukse juure ja awas selle.

Laps lamab maa peal ja ei liigutanud ennaft.

„Minu laps! Gabina!“ karjus Simona, haaras lapse süle ja kandis ta kolde juure. Kuit ta nägi lapse sületud filmi ja moonunud nägu, pidas ta teda surruks. Ta kiskus temalt ära märjad riided, püüdis soendada ta külmi liikmeid ja kallistas oma last, ise kramplikult nuufjudes.

Tanu ja Pietro silmitsefid üksteist nõutult. Kindlasti oli laps kõik kuulnud ja näinud. Mis nüüd teha? ...

Eliaas waitis ja waatles ahastawa pilguga oma last: „Ah, kas ta tõesti oli surru?“

Wana Zio Tottoi naeratas libedalt: ta ütles enesele, et see on Jumala käsi, mis neid karistab mõi vähemalt hoiatab ja wanamehe hing läbi selgetis. Ta võttis Gabina ema sülelt, pani ta Tanu kätte wasele ja kästis: „Wii ta üles oma süngi... ja fina, Pietro, tood rutu arsti.“

„Jsa?“ hüüdis noormees ja tähendas Eliaase peale, kuna Tanu lapse ära wiis ja Simona temale tuld näitas.

„Mine!“ wastas wanamees. „Mine! ütlen ma sulle. Midagi paha ei juhtu.“

Ukslades isa sünu toetas Pietro oma püssi seinale ja läks.

Süis astus Zio Tottoi ukse läwale ja hüüdis: „Simona, Simona! Tule alla!“

Noor naine tuli kohe.

„Simona,“ ütles isa taja ja tõsiselt: „Jumal nägi kõik! See on Jumala käsi... Simona!“

Simona sai aru; ta seifis liikumatult, tummalt; ta waatles Eliaast ja ta filmist mõis lugeda siemist mõitlust.

„See oli Jumala käsi!“ kordas wanamees. Müüd tormas Simona Eliaase juure ja wabastas ta koidikud; siis võttis ta tema oma käe kõrwale, wiis ta hoomi peale, awas wana wärawa, sükkas ta wälja ja ütles: „Mine, — ja mõtle oma tütre peale!“

Wii seifis ta, kuni mehe jannud kadusid kaugusse.

Nobeli auhinnaga kroonitud Itaalia naiskirjaniku Gracia Deledda järele.

Maasika istutamisest.

Wististi küll ükski mari pole võitnud nii suurt poolehoidu laste ja täiskasvanute hulgas kui maasikas. Seda maitsemat marja peaks kasvatama igaüks, kellel on kasutada vähe aiamaad. Maasikas on küll väga nõudlik taim, kuid tarviliku oskuse ja hoolitsemise juures võib teda siiski kasvatada igalpool.

Maasikas armastab rannusat liivasegast savimaad, parajat niiskust ning palju päikest. Kõige paremat saaki annab aiamaasikas lõunakallaslattel hästi väetatud ja põhjalikult haritud kultuurmaal. Pole mitte soovitatav liig raske savimaa, samuti kui liig

raske — siis liiva ja huumusmullaga. Kerget lubjawaest maad saab savimärgeli abil parandada. Maad peab ka tugewasti rannutama.

Maasikataimi võib istutada kewadel ja sügisel. Kewadel istutatud taimed annavad järgmisel suvel juba saaki. Ka aegsasti sügisel, või võeti suwe lõpul (augusti keskpaigast septembri alguseni) istutatud taimed, mis veel enne külmade tulekut hästi juurdunud, kannavad järgmisel suvel juba vähe marju. Sügisese istutamise poolt on asjaolu, et maad, millele kawatsetakse maasikaid istutada, saab suwe jooksul

Maasikataim võrjega. 1 — emataim, 2 — tugew noortaim, 3 nört, — istutamiseks mitte kohane, noortaim.

kerge, niiskust vähe kinnihoidew liivamaa. Maasikapeenardele meie kliimauludes ei tohi langeda ühtegi warju, sest päikestest oleneb saagi rohkus ja marjade peenaroom.

Maasikaid ei saa kasvatada ühel kohal üle 4 aasta, kuna nad kurnavad maad, mille tõttu saak jääb liig väheseks. Sellepärast peab iga 3 aasta järele istutama uuele kohale uusi maasikataimi, mis esimesel aastal peale istutamist annavad alles vähest saaki, kuid teisel aastal, millal wanadel enam saaki pole lootat, kannavad juba rikkalikult maasikaid.

Kui maa, millele tahetakse istutada maasikaid, ei ole selleks küllalt kohane, tuleb teda kõigepealt parandada, mis eriti kerge läbi viia on maasikate vähesewiisilisel kasvatamisel vähemates aedades. On maa liig kerge, peab teda saviga segama, on ta liig

kerge, niiskust vähe kinnihoidew liivamaa. Maasikapeenardele meie kliimauludes ei tohi langeda ühtegi warju, sest päikestest oleneb saagi rohkus ja marjade peenaroom. Maasikataimi võib istutada kewadel ja sügisel. Kewadel istutatud taimed annavad järgmisel suvel juba saaki. Ka aegsasti sügisel, või võeti suwe lõpul (augusti keskpaigast septembri alguseni) istutatud taimed, mis veel enne külmade tulekut hästi juurdunud, kannavad järgmisel suvel juba vähe marju. Sügisese istutamise poolt on asjaolu, et maad, millele kawatsetakse maasikaid istutada, saab suwe jooksul

Maasikataimi võib istutada kewadel ja sügisel. Kewadel istutatud taimed annavad järgmisel suvel juba saaki. Ka aegsasti sügisel, või võeti suwe lõpul (augusti keskpaigast septembri alguseni) istutatud taimed, mis veel enne külmade tulekut hästi juurdunud, kannavad järgmisel suvel juba vähe marju. Sügisese istutamise poolt on asjaolu, et maad, millele kawatsetakse maasikaid istutada, saab suwe jooksul

nult kaks aastat. Suureviisilisel kasvatamisel, kui taimed istutatakse siledale maale, peab ridade vahet jätkma 70—80 sm., et oleks võimalik hobusega vahelt harida. Taimi võib istutada ritta ükssikult, jättes 30—40 sm. vahet ning ka kolme kaupa . . . 15 sm. vahega, kuid 60 sm. vahega iga rühma vahel. Sel viisil jagedasti istutatakse maasikaid ka peenardele, sest kolmekaupast istutatud taimed kasvavad kiiremini tugemaks põõsaks. Väga tähtis on muretseda häid taimi. Kui on omal juba olemas head sorti aiamaasikad, võib uute peenarde jaoks kasutada võrseid (roomavaid varsi, millel tekivad uued maasikapõõsad). Võrsete valik peab sündima asjatundlikult. Ei ole mitte mõõduandev üks võrsete tugevus, sest jagedasti annavad tugevaid võrseid just need põõsad, mis vähe marju kannavad. Võrseid võetagu

Maasikataime süda ei tohi olla sõnnikuga kaetud. Taim ajub mullas parajas sügavuses ning juured ei ole keerdus.

ainult neilt maasikapõõsailt, mis kannavad rohkesti ja häid marju. Et neid põõsaid oleks võimalik teiste hulgast eraldada, peab neid marjade kandmise ajal ära märkima. Headelt põõsastelt saadud võrsete hulgast peab valima kõige tugevamaid, kuna need hakkavad kiiremini saaki andma. Heaks abinõuks võrsete tugevumaks kasvatamiseks on nende istutamine rannusasse mulda juba siis, kui neil juured alles on tekkimas. Võrseid ei lahutata sel puhul emapõõsailt, vaid ühendus katkestatakse alles 2—3 nädala pärast, mil noored taimed on juba juurdunud. Kuival ajal on soovitatav võrseid kasta, mis tunduvalt mõjub kaasa hea juurekama tekkimisele. Ümberistutamine peenrale peab sündima ettevaatlikult, nii et muld ei langeks ära maasikataimede juurte ümbert ning ei saaks rikutud peened juured. Nad on maasikatel väga õrnad ja kuivavad õhu käes koge ära. Vigaste juurtega taimed jäävad kauaks ajaks pödemä, ning ei kannu järgneval suvel marju. Seda peab istutamisel meeles pidama, ning peab sellekohaselt istutamistööd korraldama. Maa seest võetud taimi peab otsekohe valmis peenrale istutama. Istutamist on kõige

parem toimida pilvistel päevadel hommiku- või õhtupoolikul, millal õhus on rohkem niiskust. Istutamisel peab hoolt kandma, et taimede juured ei jääks keerdu ning et taim ei satuks liig sügavasti mulla sisse, või ei jääks liiga kõrgele. See kõik mõjub taimede kasvule ning ühes sellega ka saagile. Mednikult või turult taimi ostes peab tähele panema, et taimedel oleksid head juured ning hästi arenenud lehed. Ka ei ole hea, kui on leherootsud murtud, sest see takistab mahla voolu juurtest lehtedesse ja tagasi.

Taimede ostmisel on kasulik tunda paremate sortide nimesid ja omadusi. Väjaarmastaja aiasõber ehitab maasikatele teisi nõudmisi, kui aednik, kes nende pealt tahab palju raha teenida. Kuna ühele on tähtsajad marjade mahlatus, värv, aroom, paneb teine kõigepealt rõhku maasikate viljarikkusele, marjade vastupidavusele transporteerimisel, varavalmimisele jne. Harilikus koduaias peaks kasvatama vähe-malt kahte sorti marju — millest üks sort oleks kohane keediste valmistamiseks, teine toorelt tarvitamiseks.

Keediste valmistamiseks on kohasemad need marjad, mis on küpselt tumepunased, tugeva aroomiga, mahlarikkad, kaunis hapud ja küllalt kõvad. Väline pind on keedisemarjal tihedalt kaetud seemnetega — mis hoiab marja katketeemise eest. Niisugustelt marjadelt saab maitsev ilusavärviline keedis.

Väga headeks keedisemarjadeks on J u c u n d a ja W u n d e r b o n C o e t h e n, isearanis viimane. Teistest sortidest väärimad kõige rohkem nimetamist: S a k s a - E w e r n — mari helepunane, sifu rooja, varavalmiv, viljarikas. Annab head saaki ka kerges maas. M o o b e l (Daxton Noble) — väga viljarikas sort, marja sifu punane; mari on kaunis kõva ning kannatab saakmist; võib tarvitada keediste valmistamiseks. R ö n i g i n L o u i s e ja W ö i t j a — marjadest sordid; punased marjad keskmise suurusega, viljarikkad. Nõuavad väga rannusjat maad. S c h a r p l e s s, J o h a n n e s M ü l l e r — suured punased, mahlarikkad. W a l g e a n a n a s — walge, rooja varjundiga, väga maitsev, kaunis viljarikas.

Talveks peab maasikapeenart kõdunenud lihtise hobuseõnnikuga kinni katma, mis sünnib siis, kui maa on pealt juba vähe külmanud. Sõnnikut peenrale laotades peab valvama, et ei saaks kaetud sõnnikuga taimede süda, milline võiks selle tagajärjel ära mädaneda. Sõnnikutihet kaitseb peenart sügisel liig kiire jahtumise, kevadel liig kiire soojenemise eest. Ta kaitseb ka õite algeid, millised tekivad taimes veel sügisel. Ühtlasi annab sõnnik mullale tarviliku rammu. Kevadel kaevatakse sõnnikut kergelt mulla alla. Väetuseks väga hea on ka kõdunenud veise-sõnnik — kuid talve kaitseks tuleb eelistada hobuse-sõnnikut. Korraliku väetuse ja ravimise juures on tekkimine maasikasak ligikaudu 1 kg. ühelt ruutmeet- rilt.

H. Brauer.

Perenaised, valmistage enam mitmetesiseid hoidiseid!

Selmises „N. S.“ numbris käsitasime hoidiste valmistamist marjadest ja puuviljadest, konserveerimise ainena suhkurt tarvitades, nüüd aga käsitame aiawilja hoidiste valmistamist soolamise, kuivatamise ja äädika hoidiste näol.

K u i w a t a m i n e. Kõige lihtsam, kuid ühtlasi ka kõige parem alalhoidmise viis, sest kuivatatud aines püsivad alles kõik toitollused.

Kõige enam kuivatatakse lehtmaitseaineid, nagu peterjelli ja tilli lehti, majorcaani, jamuti rabarberi, spinati ja lihaleeme juuri.

Tilli ja peterjelli lehtede alalhoidmine ületalve kuivatamise abil on meie majapidamises õige tähtis ja seda teab iga hea perenaine.

Peterjelli ja tilli lehed seotakse väikesestse kimbustestse, mis omaford paari seotakse. Kastetakse keeva wette, kuhu lijatud wähe wõid ehk margariini ja kuivatatakse kas pliidi läheduses nõõril ehk wäljas päikesepaiistel. Keewa wette kastetud lehtmaitseainel püsib paremini wärw ja maitse.

S p i n a t i t kuivatatakse kas samajugufelt kui eelmisi wõi plaadil ahjus.

R a b a r b e r i t kuivatatakse meil wähe, selle peale waatamata, et see alalhoiu wiis õige praktiline. Rabarberi warred lõigatakse pikuti, kuid mitte lõpuni 4—8 osaks ja kuivatatakse kas pliidi soojuses nõõril ehk plaadil ahjus. Soitakse alal kuivas kohas. Keetmise ajal pannakse otse kiseliks ehk leemeks määratud wette ja keedetakse nii kui harilikult.

J u u r w i l j a k u i w a t a m i n e. Kõik lihaleeme tarwisminewad juured puhastatakse, lõigatakse peeneteks ribadeks ja kuivatatakse plaadil ahjus. Soitakse alal kuivas kohas.

A i a w i l j a s o o l a m i n e. Zoomulik, et sool häwitab osalt aiawiljas olewaid toitolluseid, kuid sellegipärast on soolamise abil alalhoitud aiawiljal tähtis koht majapidamises. Kes näiteks wõiks eitada soolatud kurgi hääduft lihatoidu kõrwal!

Miawilju soolates peawad nõu ja sool puhtad olema. Harilikult on perenaistel iga aiawilja tarwis oma nõu. Nõu wõib olla kas puu, klaas ehk portselaan. Soolamiseks tarwitatakse jämedat kristallsoola.

Miawilja on kõige parem soolata terwena, nii kui ta on, sest siis püsib ta mahlakam ja soola häwitusemõju on wäiksem. Soolata wõib heade tagajärgedega ube, spinati, kurke ja tomate.

Wade ja spinati soolamise wiis on ühine: wad ja spinati lehed loputatakse külmas wees, tõstetakse sõelale ja soolatakse. Soolamine: soolamise tarwis määratud nõu põhja pannakse pakš kord soola, siis ube ehk spinati ja nii korratakse kuni nõu täis. Pealmine kord on sool. Soolakorrade laotatakse linane lapp, selle peale kaan ja kerge majutis.

Spinatit soolates ei tohi spinati lehti alla litju-

da, sest siis ei lugi sool hästi läbi. Soolamine sünnib lõõgis, kuhu ta nõu õõjeks jäetakse. Järgmisei päewal, mil spinat wajunud, jätatakse soolamist, jeni kui nõu täis. Kui soolwesi peal, wiitakse keldri.

Ube soolates wõib wähele ka peterjelli lehti panna. Sarnasena soolatud wad ja spinatid püsivad head kuni jaanipäewani. Enne tarvitamist lootatakse külmas wees. Kuid spinatid ja ube soolatakse ka teistwiisi.

S p i n a t i t e s o o l a m i n e. Spinatid keedetakse wähe aega wähehes wees. Tõstetakse sõelale. Jähutatakse külma weega. Spinatit valmistatakse pallid ja asetatakse soolaga kordamisi nõusse (kord palle, kord soola), kerge majutis peale ehk purk seotakse wõipaberiga kinni.

U b a d e s o o l a m i n e. Dad loputatakse, lõigatakse peemeks ja soolatakse, nõusse kord soola ja kord ube pannes. Ube soolates wõib soola hulka ka suhkurt lijada 1 kg. soola ja ¼ kg. suhkurt.

K u r k i d e s o o l a m i n e. Kurkide kordumaa on Wenemaa, millest olenewad ka kurgijortide Wene nimetused. Kurkide soolamise wiise on palju, kuid peatingimine on, et soolatud kurf oleks hea, j. o. 1) paras soolane, 2) paras hapu, 3) kõwa, 4) puhta maitsega ja 5) roheline. Kõige ideaalsemaks kurgisoolamise nõuks on tammepuust pütt. Kuid nõu wõib ka mõnest teisest puust olla, kui ta ainult hästi hoitud ja ainult kurgisoolamiseks tarwitatakse. Näiteks, nõu, milles enne wõid ehk liha on soolatud, ei kõlba kurgi soolamiseks. Kui tammepuust nõu uus, siis peab wiimast 3—4 nädalat külma wee all pidama. Muidu muutub soolwesi mustaks. Enne soolamist pestakse nõu harjaga, loputatakse ja hõõrutakse seeft lõhnawate lehtedega, nagu kirsi, mustjõstra ja tilli lehed. Kurgid peawad olema wast nopitud, roheliised, mitte liig suured ja wäljataskanud. Enne soolamist peetakse kurgid kuni 12 tundi külmas wees. Et kurgid paremini püsiks, pannakse ridade wähele mustajõstra, kirsi- ehk tammepuu lehti, jamuti tulle, mädarõigast ja küüslauku. Alalnimetatuid lehti wõib kõiki segamini panna, kui wiimased olemas, kuid wõib ka ainult mustajõstra lehti soolamiseks tarwitada. Kui tammepuu lehti tarwitatakse, siis ei wõi neid liiga palju panna, sest nad teewad kurgid siniseks. Mädarõika abil püsivad kurgid kõwad. Kui mädarõigast ei ole, wõib ka küüslauku tarwitada, wiimane annab peenike maitse, kui seda parajalt tarwitada (2 ämbri kurkide kohta 1 küüslauk). Samuti kui mustajõstra lehed, peawad ka tillid ikka kurgi soolamisel olema, kuid ka neid ei tohi liig palju tarwitada. Teewad kurgid pehmemeks.

S o o l a m i n e. Nõu põhjale pannakse segatud lehti, peeneks raiutud tulle ja peeneks lõigatud mädarõigast. Peale laotakse korralikult kurke, nii et tajane täisrida tuleb. Selle rea peale jällegi pakfult lehti ja

mädarõigast, et kurgid täiesti peidetud. Ja seni kui nõu täis. Soolvesi, mis eraldi valmistatud, walatakse peale. Wiimajele leheforrale asetatakse linane lapp, kaan ja lerge wajutis. Hoitakse alal keldris. Kõige parem on talwekurgidele püüw kaan peale lüüa ja nõu keldris maa sees alal hoida.

Soolvesi, mis kurgidele peale walatakse, ei tohi liig soolane olla. Kui soolvesi liig soolane, tulewad kurgid tuimad. Soolvesi ei saa olla soolasein, kui hästi joolatud supp. Ühe ämbri wee kohta pannakse 400—500 gr. soola. Soolvesi, mida kurgidele peale walatakse, võib olla kolmesugune:

- 1) beetmata weest soolvesi,
- 2) keedetud, kuid jahutatud soolvesi,
- 3) keedetud kuum soolvesi.

Kui kaeruwesi hea ehk, mis weel parem, allika wesi lähedal, siis võib talwekurgid toorest weest valmistatud soolweega üle walada. Kui seda ei ole, ehk jõwemega tegemist, siis parem soolwett keeta ja jah- tumult kurgidele peale walada. Kui aga tahetakse kurke koha tarwitada, siis walatakse nende peale kuum soolwett. Mõned perenaised joolawad talwekurgid kuumna soolweega, kuid asjatundjad leiawad, et jarnajelt joolatud kurgidel ajajooftul poor wintsteks jääb. Kui hallitus kurgide peale ilmub, peab kurgide peal olema lapi ära loputama, nõu serwad ära pe- jema ja ikka hoollega walwama, et hallituse kord pak- juts ei lähe. Kui kurgid hooletult hoitud, muutub soolwesi segajeks, kurgid pehmeks ja angulisteks. Seft joolakurgide headus oleneb just ainult kurgide puhtalt hoidmisest. Kurgide joolamijeks tarwitatakse ka äädi- fat, maarjajääb, jalpeetrit, maitseaineid jne.

Siin weel kaks kurgijoolamise retsepti.

Keewa soolweega joolatud kurgid. Kurgid nii kui harilikult pannakse nõusse, musta- sõstra-, peterjelli- ja tillilehtedega ja mädarõifaga. Keedetakse soolwesi: 1 ämber wett, 500 g. soola, 1 spl. maarjajääb ja 1½ pudelit head äädikat. Kuum sool- wesi walatakse kurgidele peale, kaan lüüakse peale ja hoitakse alal keldris.

Wäiksed äädikakurgid. Wäikesed kurgid pannakse nõusse ja külm soolwesi (1 ämber wett — 500 g. soola) walatakse peale ja lastakse seista öö- päew. Järgmisel päewal keedetakse äädikat nii palju, et kurke katab. Äädikale lisatakse loorberilehti, pi- part, nelke, kaneeli, tillijid. Keedetakse. Jahutatakse ja walatakse kurgidele peale. Hoitakse alal külm- kohas.

Tomati joolamine. Küpsed tomatid lo- putatakse, laotakse nõusse ja külm keedetud soolwesi walatakse peale (2½ liit. wett, 200 gr. soola). Kerge wajutis. Alal hoida külmkohas.

Äädikahoidised (salatid).

Hõbesibulihoidis. 1 liit. hõbesibulaid, 1 liit. äädikat (tangemat), 200 gr. juhkruut, 1 tl. nelke, 10 tera pipart, 1 tükk ingweri. Pestud sibulad kupa-

tatakse mõni minut, walatakse sõelale ja kooritakse. Kooritud sibulad hoitakse öö-päew soolwees (1 liit. wett — 3 spl. soola). Maitseained seotakse õreda riide sõse ja keedetakse äädika ja juhkru sees 15 min. Maitseained kõrwaldatakse ja sibulad keedetakse kuni läbipaistwad ja pehmed. Sibulad tõstetakse purfi ja jahtunud äädikas walatakse peale.

Kõrwitja salat. 1 liit. kõrwitja tükke, 1 liit. äädikat, 300 gr. juhkruut, 1 tükk kaneeli, mõni nelk. Kõrwits kooritakse, lõigatakse tükkideks, walatakse äädikas peale ja lastakse seista teise päewani. Järg- mijel päewal keedetakse kõrwits äädika ja juhkru sees pehmeks, tõstetakse sõelale ja jahtunult purfi. Äädi- kale lisatakse maitseained ja keedetakse ½ tundi. Wa- latakse kuumalt kõrwitja peale.

Kurgijalat. 1 liit. kurgi tükke, 1 liit. äädi- fat, 200 gr. juhkruut, 1 tükk kaneeli, 10 nelki, 10 pip- ratera, soola.

Kurgid kooritakse, lõigatakse tükkideks (piklikult). Seemned kõrwaldatakse lusikaga ja keedetakse soolases wees juure tule peal wähe aega, tõstetakse sõelale. Äädikas, juhkru ja riide sõse seotud maitseained kee- detakse 20 min. ja walatakse kuumalt kurgide peale, lastakse seista 2—3 päewa. Äädikas keedetakse uuesti ja walatakse peale. Nii tehakse kolm korda. Purf seotakse.

Seenejalat. 1 liit. wäikseid seeni, 1 liit. äädikat, 50 gr. juhkruut, 10 tera pipart, 10 t. würtsi, 5 tera nelke, ½ spl. soola, 1 tükk sibulat ehk küüs- lauku. Seened pestakse. Walatakse kuum wesi peale. Lastakse seista 10 min. ja walatakse sõelale. Äädikas ühes maitseainetega, samuti seemned pannakse tulele ja kui keema tõuseb, keedetakse 15 min. Jahtunult pan- nakse purfi. Seotakse paberiga.

Punasesõstra salat. 1 liit. punaseid sõstraid, 1 liit. äädikat, 200 gr. juhkruut, 1 tükk ka- neeli, 10 nelki.

Seotud marjatobarad seatakse purfi. Äädikas, juhkru ja maitseained keedetakse 15 min. ja jahtunult walatakse marjade peale. Seda korratakse 3 korda. Purf seotakse.

Tomatijalat. 1 liit. rohelisti tomateid, 1 liit. äädikat, 300 gr. juhkruut, 10 nelki, 1 tükk kaneeli. Tomatid kupaatakse mõni minut ja kooritakse. Äädikas, juhkru ja maitseained keedetakse 15 min. Lisatakse tomatid ja keedetakse seni, kui nad läbipaist- wad ja pehmed. Tomatid tõstetakse purfi ja äädi- kas keedetakse weel 20 min. Walatakse jahtunult tomatide peale.

Sunajalat. 20 kestmijst talweõuna, 1 liit. äädikat, 600 gr. juhkruut, nelke, kaneeli.

Sunad lõigatakse pooleks, südamed kõrwaldatakse ja keedetakse ¾ pehmeks magusas wees. Äädikas, juhkru ja maitseained keedetakse ja walatakse jahtu- nult õuntele peale.

Segajalat. Lillekapsajapea, wäikseid kurke, to- mateid, ube, porgandeid, seeni, hõbesibulaid, her- neid, kressijemneid.

Äädikas: kanget äädilat nii palju, et ained purgis laetud, musta pipart, valget pipart, ingveri, mustaadiõit, sinepi seemneid, türgipipart. Kõik jalatiks määratud väikesed aiaviljad keedetakse soolases vees, iga sort eraldi poolpehmeks. Jahutatakse hästi

ja pannakse purki. Äädikas ja maitseained keedetakse 15 min. (ilma türgipiprata). Äädikas valatakse jahetunult peale ja türgipipra kaun pannakse termena purki. Purk seotakse.

O. Kesk.

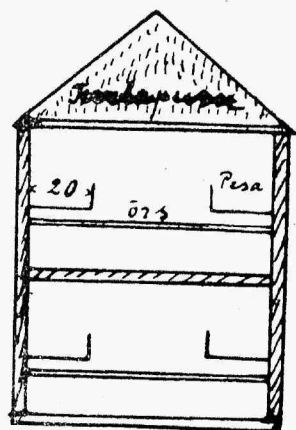
Tuvid.

Tuvid peetakse meil harva, ning rohkem nende ilu pärast, kui kasu saamise otstarbel. Tuvilaha tarvitamine sünnib meil kaunis harva. Selle vastu Lääne-Euroopas tarvitatakse tuvilaha väga sagedasti toiduks. Eriti haigetele on tuvipraad heaks, kergesti seedumaks toiduks. Tuvid pole mitte raske kasvatada. Nad pole mitte nõudlikud toidu ega ajukoha suhtes.

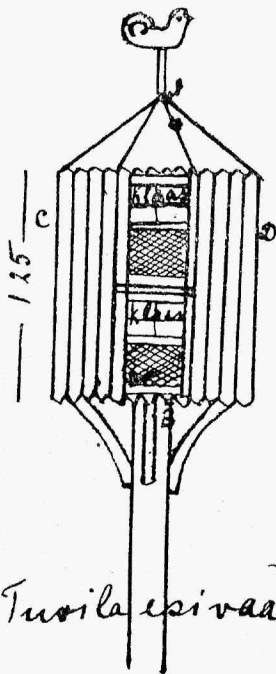
Tuvid on palju sorte. Lihatuvidena on kõige kasulikumad pidada firja- ja põldtuvid, kes on

ma- ja tuulekindel. Teda ehitatakse kahelordsete seintega, katus on papist või laastudest, katusealune täidetakse turbapuruga. Tuvilad ehitatakse harilikult kahelordsena. Ehitusviisi selgitab lähemalt juuresolev joonis.

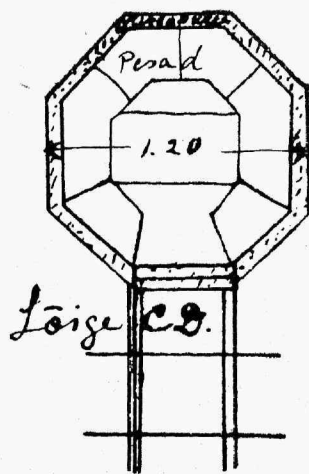
Tuvid võib hõlpsasti pidada ka lauda- või majaseina külge kinnitatavates kastides, milles on korraldatud pesitsemise ruum. Kui tahetakse võõraid tuvid uue ajukohaga ära harjutada, ühendatakse pesakastiga erilise konstruktsiooniga traatvõrest

Loige A B

Tuvilapõlvik.

wõrdlemisi kogukad, on head haudujad ja hoolitsevad hästi poegade eest. Eriti soovitatav on pidada firjatuvid, sest oma lühikese paljuse nooga ei saa nad põlluviljale kahjulikuks muutuda, nagu põldtuvid, kellel on pikk ja peenike noff.

Kes tahab tuvid pidada, peab hoolitsema selle eest, et ei puuduks neil pesitsemiseks ja magamiseks tarvilik ruum. Väga ilusad ja ka õige laialt levinud on posti otse kinnitatud ümmargused tuvilad. Kuid üldiselt näitavad tähelepanekud, et tuvid eelistavad nendele mabalt seisvatele ehitistele lauda ja elumaja pööninguid. Oleneb kohalikkudest oludest, millist tuvilat tuleb eelistada.

Wabalt seisew tuvila peab olema täiesti vi-

harjumise kast, milline võimaldab tuvidele waba ringwaadet (waata joon.). Kastid ühendatakse üksteisega sel viisil, et harjumisekasti põhi a, moodustab pesakastipõhja a jatku, kuna pesakasti ja harjumisekasti lae wahel jääb waheruum mitte hauduwa tuwi jaoks. Harjumisekasti võib alles siis kõrvaldada, kui tuvid hakkavad pesa ehitama.

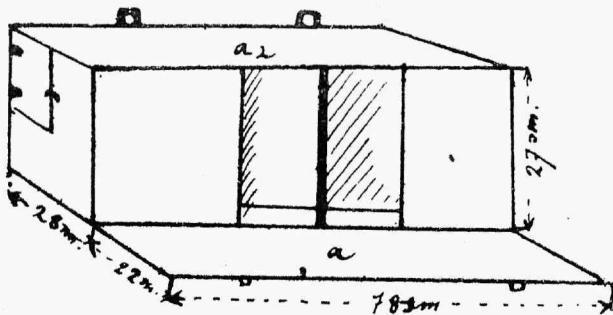
Tuwide uuele elukohale harjutamine sünnib kergemini, kui ostetakse noored tuvid, kes weel ei oska lennata. Neid harilikult tuleb esialgu käega sõõta, awades ühe käega tuwi noka, ning surudes teise käega toitu (wähe leotatud teri) noka wahele. Warsti hakkavad nad siis ise sõõma. Tuwila uft ei või awada enne, kui noored tuvid hakkavad pesa ehi-

tama. Üks avatakse esimest korda õhtupoolikul pilviise ilmaga, mil tuvid kiirelt oma tuvilasje tagasi pöörduvad.

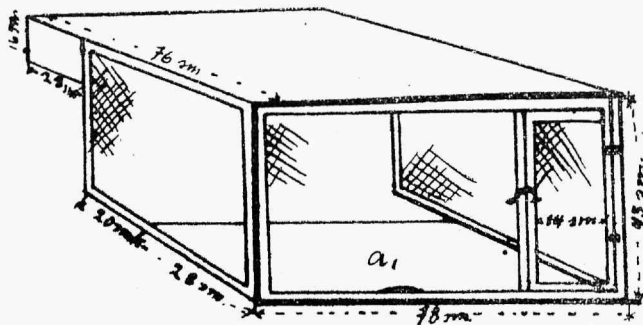
Õõõrad tuvid harjuvad kiirelt uue ajukahaga, kui seda neile hästi meeldivaks ajatakse teha. Tu-

jurutakse taigna sisse ning lastakse toit vähe kuuwada. Tuvid noliwad ahnelt jeda maiusrooga ning kodunewad kiirelt nendele määratud ruumis.

Tuwide waenlasteks on nirkid, kasfid. Sellepärast peab tuvilat nii ehitama, et ta tuwidele nende

Tuwide pesakast

Marjumisekast.

wid armastawad väga joola ja jalpeetrit, ka lupja ja märglit. Seda omadust kasutatakse ära tuwide lemmiktoidu valmistamiseks, mis jünitib järgmiselt: wõetakse 1 osa puhast kuuwa sawi ning 1 osa märglit, segatakse hästi segamini ja kallatakse üle heeringa- või lihajoolweega; siis lisatakse segule juurde peeneks tambitud aniisi, korianderit, maguspuid, mett j. t. ning segatakse kõik hästi segamini. Seguga täidetakse mõned madalad puukastid, ning kilitakse peale wikke, herneid, läätsa, nisuteri; terad

loomade eest küllalt kaitset pakub. Ka söödikute all kannatawad tuvid, nagu teisedki linnud. Söödikute wastu wõitlemisel on puhtus mõjuwaim abinõu. Tuwila tuleb aeg-ajalt põhjalikult puhastada, pesad, seinad, õrred lüfpooli või petrooleumiga pesta, pesad wärskle põhuhelksliga täita. Tuwila põrand tuleb sagedasti koristada ja puhta turbapuruga katta.

H. Brauer.

Munakollane ja munawalge koos wahule!

Üldist lihtjüstamist, mida igal alal läbi wiitakse uuenduste näol, on ka teedukunstiis märgata. Müüdisaja teeduraamatuid endistega wõrreldes selgub see kõige paremini. Kõik need retseptid, kus palju mune, wõid ja koort tarwitada soowitati, ei huwita enam müüdisaja perenaisi. Müüdis tahetakse odawat ja head, ja jeda, mis kiiresti walmib! Sarnane on aeg, sarnased inimeste nõuded ja loomulikult peab ka teedukunst ajanõuetele wastama.

Kui meie endiseid kõõgiretsepti waatame, siis näeme, et seal ikka munakollane ja munawalge eraldi wahule kloppida soowitatakse. Ja just see kahelordne töö ka kõige lihtsama koogi valmistamise juures, riifub nii mõnelgi perenaisel tahtmise koofe küpsetada. Koofide küpsetamine on perenaiastele kõrwaltööks, mis lõuna valmistamise ajal kõige kohasem, mil ahi kuum ja waba.

Said koofe saab ka lihtsamal wiisil munakollast ja munawalget koos wahule lüües. Perenaisel tuleb ainult paar kõige lihtsamat retsepti meeles pidada, sest ka igakordne teeduraamatust otsimine on tülikas, wahel harjuda ja koogi küpsetamine kujuneb lihtsaks toiminguks.

Siin paar lihtsat, odawat, head ja hõlpsasti walmiwaid koogi retsepti:

R u l l k o o k. 3 muna, 5 spl. suhkrut, 4 spl. sõredat jahu, 2 spl. kartulijahu, marjateedist ehk tarretist.

Munad ja suhkur klopitakse wahule, lisatakse wähehaawal jahu, ja tainas kallatakse plaadile, kuhu wõiga määritud paber asetatud. Tainas aetakse paberil laiali. Küpsetatakse helekollaseks. Küpsemud koof wistatakse lummuli suhkruga üleriputatud paberile ja keedis määratakse peale. Keeratakse rulli.

M u n a k o o k (ilustatud koogi tarwis). 5 muna, 1 kl. suhkrut, 1 kl. sõredat jahu. Munad ja suhkur klopitakse wahule ja jahu lisatakse wähehaawal hulka. Taigen walatakse lahtikäidawa põhjaga wormi, mis omakorda wõiga määritud ja kuiniikutega ehk mannaga üleriputatud. Jahtunud koof lõigatakse kolme osja, iga osa wahel keedist, tarretist, wõiet, waniljekifelli ehk muud pannes. Koof pannakse koku, walatakse üle mõne tarretisega ehk wõõbaga, ilustatakse sissekeedetud puuwiljaga ehk marjadega.

K o o r e k o o k. Koof valmistatakse eelmise retsepti järgi. 1/2 liit. wahukoort klopitakse wahule, 1/3 foorele lisatakse maasika ehk muud keedist ja määri-

tafse koogi wahela. Koogi niijutamiseks tarvitatakse keedetud sidroni mahla, (sidrunimahla, mesi ja juhkur). Koof pannakse kokku, määratakse üle wahule löödud koorega ja ilustatakse koore ja keedises olevate marjadega. Hästi sobivad ka toored marjad ja samuti puuvili.

Muna pätsikesed. 3 muna, 3 spl. juhkur, 3 spl. sõredat jahu, 2 spl. kartulijahu, sidronimahla. Munad ja juhkur klopitakse wahule, lisatakse wähehaamal jahu ja taigen tõstetakse lusikaga hästi määritud plaadile. Pätsikesed küpjetatakse helekollaseks.

Paitamine.

(Järg.)

Täitepaikamine erineb kattepaigast. Toome näite jama juuruse auguga, mis on 3 cm. juur. Kõige pealt tasandame augu ääred, paiga lõikame samuti kui kattepaiga juures igast küljest 3 cm. pikema ja laiemana. Täitepaiga juures pöörame augu ääre ½ cm. pahemale, kuna paiga ääre paremale poole. Paiga asetame paigatava esele augu peale pahemale poole ja sinimitame nõõpnõeltega, siis traagelariidiga ja õmbluse samuti finni, kui kattepaika.

Ühefordset õmblust tarvitame ainult siis, kui lapitav ese ei tasu suuremat waewa, ehk kui riie on samajuguse õmblusega kokku õmmeldud. Kõige enam tarvitame ühefordset õmblust kirjute riiete paikamiseks; nagu jeda on: siis, willane-mušklin jne. S. o. riiete juures, kus ühefordne õmblus wähem märgataw. Peju paikamiseks ei tohi aga kunagi tarvitada ühefordset õmblust.

Nagu ääred tasandame. Paiga kui ka augu äärest keerame õmbluse igast küljest ½ sm. pahemale poole. Seega on paik mõlematpidi angust juurem 2 sm. M-

mult riidele, mis kergesti arimeb, jätame laiemana õmbluse.

Nagu nurgad lõikame ristil läbi lõngade, nii et nurgad terawad jääwad. Nagu eelpool nimetatud, pöörame paiga ääre ½ sm. laiuses pahemale poole, filmaspidades, et augu kui ka paiga kääne läbibistub jama muistri kohta. Esimese ääre järgi pöörame jellele wastawa ääre pahemale poole ja siis alles kolmanda ja neljanda. Siis õmbluse wäikese üleloomispistetega käände finni. Pisterea algame külje keskelt, kergendades jellega wiimase nurga korralikku wäljanägemist. Nurgad peame püüdnud teha korralikult ja ilusad.

Lõpuks painutame pahemal pool mõlemad õmblusejad kattele poole, tasandame paiga kui ka augu ääred ja õmbluse ääre tõwendamiseks riide ääred üleloomispistel.

Prestitult on korralikult paigatud paik waenalt nähtaw ja sarnaselt paigatud riidet wõime kanda kuni ta wananeb.

Renate Põlendik.

Toiduainete alalhoidmine suwel ilma jääta.

Meie harilik wäike kodune majapidamine peab suwel läbi ajama ilma jääta. Sellespärast on kuunadel suwepäewadel iga perenaise juureks muureks toiduainete wärste hoidmine. Nii wäikes on wõi matsew ainult siis, kui ka lauase antakse wärstena ja mitte poolwede-laks õlks pole muutunud. Kõige parem on wõinõu asetada külma weega täidetud kausi wõi pange ja teerhoolega finni katta ning wett ikka jälle wärste ja jahedaga uuendada. Wihmasel ajal on hakatud walnustama wõinõusid sawist kahefordse seinaga. Seinte wahed täidetakse külma weega ja see ära aurates hoiab wõi wärste. Kuid meil on sarnaseid nõud weel kättesaamatud ja peame õhima lihtsaimaid abinõusid. Loib, mis suwel kergesti kumwab, hoidub samuti hästi alal kaetud sawinõus. Kellel olemas thermospudel, see pidagu meeles, et mitte ainult kuunad joogid selles kuunust ei hoiata, waid et ka külmad wedelikud, nagu piim wõi liha-leem hoiduvad selles külmas ja wärstes.

Kergesti rikkuwad toiduained, nagu piim, wõi jne. hoiduvad järgmisel lihtsal wiisil wärstes. Weega täidetud kausi asetatakse toidunõu ja see seotakse pealt finni

puhta linase riidega, kuid nii, et selle otsad ulatuvad wette, nii et kogu riie on alati niiske. See ärauramine hoiab toiduained wärstes.

Lehesalat hoitakse järgmiselt. Salatipead pannakse, juurtega ülespoole, tihedalt kausi ja kaetakse niiske rätikuga. — Liha pannakse marleboti ja see riputatakse tõmbetuule kätte, wõi ka weel liha äädikasse kastetud riide sisse määrida.

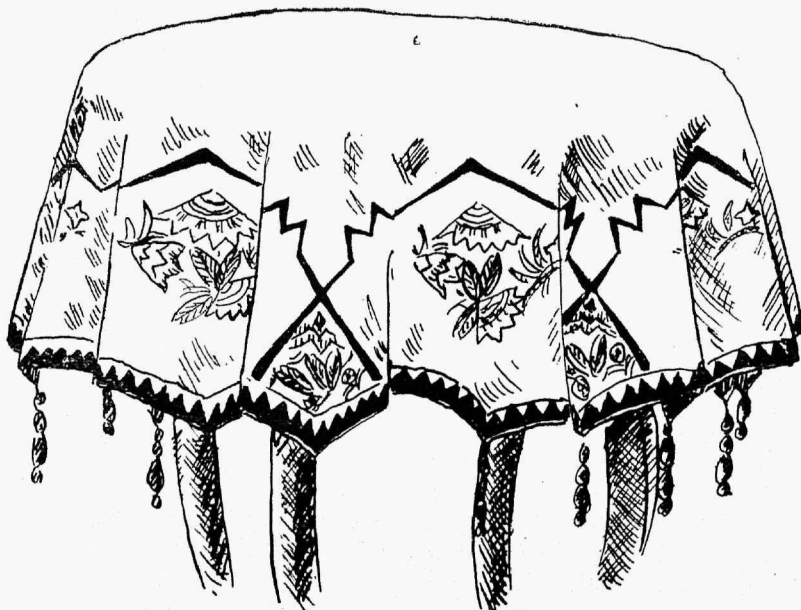
Kompotid, tarretised jne tulewad jahutada; siis asetatakse nad ühes oma nõuga sawikausi, mis täidetud kõwa joolweega. Niawili, nagu oad, ernekannad, karotid, pannakse kausi ja kaetakse niiske rätikuga. Silletaipast aga peab kuunalt hoidma. Pealt kaetakse hoolikalt pergamentpaberiga, pitad roheline lehed tõmmataks selle üle ja pistetakse finni.

Poolituid sidrunid pannakse lõike poolega kaldrekuks ja kaetakse klaasi alla, nii on nad õhu ja rikkimise eest kaitstud.

Need oleks siis mõned lihtsad abinõud, mida suwel iga perenaine kasutada wõib.

Käsitöö ja riietus
 Toimetanud Renate Põlendit

Käsitöö.

Nr. 1. Ümargune laudlina pleekimata linasel riidel, willaste lõngadega ja kunijsiidiga. Pistid ja värvid muustrilehel märgitud. Tuttideks võib tarvitada puupärleid ehk ülejäänud willase lõnga otse.

Nr. 2. Linifu kaunistus värviliste lõngadega

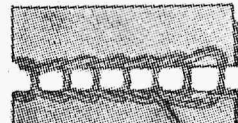
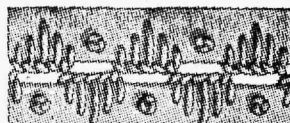
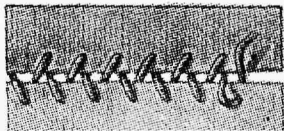
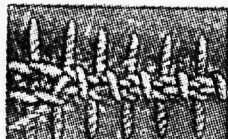
pleekimata linasele riidele. Värvid valitud C. V. kaardi järgi. Pistid muustrilehel tähendatud.

Nr. 3. Laualina nurga kaunistus linasele riidele. Pistid muustrilehel märgitud. Lõngad valitud C. V. kaardi järgi, mis ka muustrilehel tähendatud.

ühenduspistid.

Sageli tuleb ühendada kaht riiet, millesse liht õmblust ei taheta õmmelda, kuid siiski ühendust nõuab. Sarnasel juhul oleks soovitatav tarvitada ühendus-

Sarnaste pilude ühendamiseks tulevad ühendavad riide ääred eisteks pakistada ehk rullida ning üleloomise pistega finnitada. Joonist. Nr. 1 äär on äärestatud sänppistega ja ühendatud üleloomisepistetega.

Nr. 1. Kodune kleit õhufestest tipulijest musliinist. Kaunistatud valge kraega. Seeliku ja kätiste ääred õmmeldud prantsuse paalistusega. Võite lõikelehel nr. 1-6.

1

4

5

2

3

6

7a

7b

Nr. 2. Pidulkeit õhufestest siidist, kaunistatud värvilise siidi paelaga. Sar-nasekse kleiti läheb 2,50 m. siidi, 100 sm. lai. Võige lõikelehel nr. 7-10.

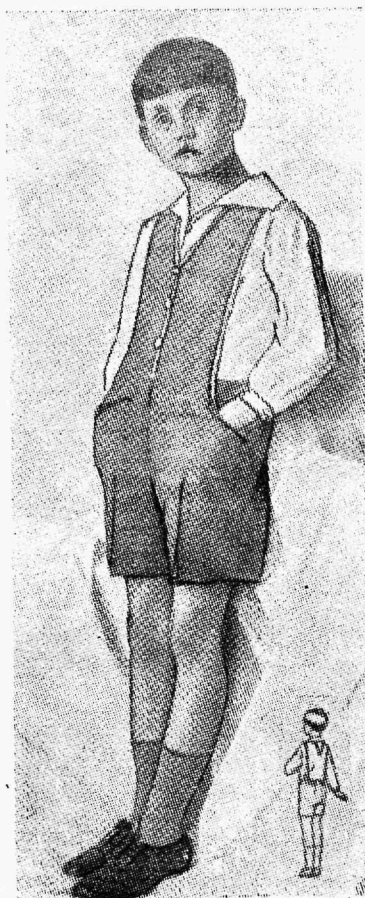
Nr. 3. Õhtulkeit pakjust siidist. Vest siidi pitsist. Käisi kaunistavad ümargused nõõbid.

Nr. 4. Jumper-pluus helehallist villasest riidest, kaunistatud sinise riidega ja nõõrmollidega.

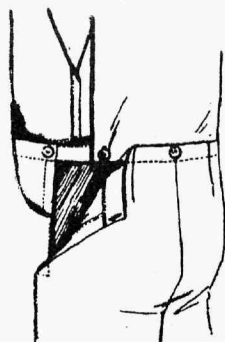
Nr. 5. Beige-jumper pluus, kaunistatud pruuni riidega ja tikandusega.

Nr. 6. Kirjust hiinatrepist õhtulkeit. Kaunistatud kraega ja kätistega.

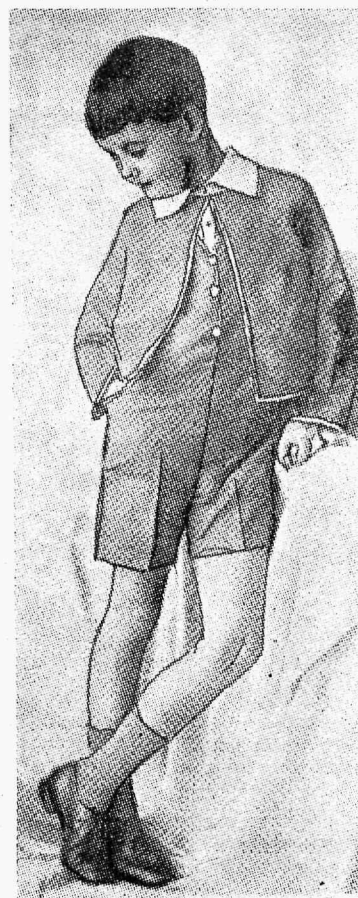
Nr. 7-a ja 6. Kerge jalk-kleit villasest Crepe de Chine'ist. Kleidi esikülge kaunistavad nõõrmollid ja värviline möö, naht pandlaga. Kleidi lõige lõikelehel nr. 23-26; jalki lõige nr. 27-32.

8a

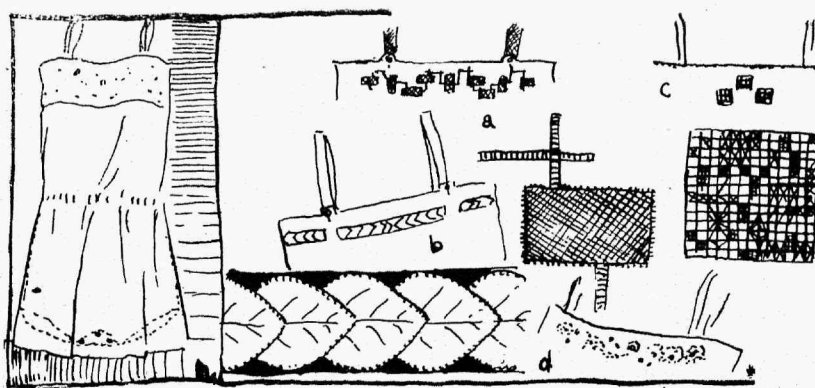

8c

8b

Nr. 8-a ja b. 8-aastase poistese üllfond, lühitese jakiga. Pluus valgest pesuriidest; püksid, ühes pihituga tumedast villasest riidest. Püksid nõõbitakse tagant pihitu külge, nagu joonistus nr. 8-c näitab. Joonistus nr. 8-b näitab üllfonna juurde kuuluvat jattkest, mis pükstega ühest materjalist. Lõige lõikelehel nr. 11—22.

Nr. 9. Praktiline kombinatsioon särtpüks ühes aluskuuega. Kaunistada mõis jarnast eset mitmet viisi. Mõned visked joonistusel joonistatud: a) ristse-õmmeldud tülltükkid ühendatud piluga, b) reheliuga, c) fileet motiiviga, b) broderiiga.

Rutake

“Naiste Hääle” tellimisega 1929 a. peale

Pakume teile kingituseks allnimetatud tarvilikud ja väärtuslikud asjad — nagu

**Singeri õmblusmasin,
kohver-grammofon,
hõbe käekell,
kohviserviis.**

Kõikide

“Naiste Hääle” lugejate vahel, kes ajakirja aastatellimise 15. oktoobriks ühes rahaga talitusele ära saatnud, loosimisel päeval ülalnimetatud võidud välja.

Veel on aega kuni 15. oktoobrini s. a.

1234 567

890

N^o1 Laudlina

Värvid:

- 1= hele pruun
- 2= keskmine pruun
- 3= tume pruun
- 4= punakas lilla
- 5= sidroni kollane
- 6= muna kollane
- 7= vana kuld
- 8= hele punakassiline
- 9= keskmine " "
- 10= tume " "
- 11 hõbe nall (kunstsiid.)

A B C

D E F

G H I J K L

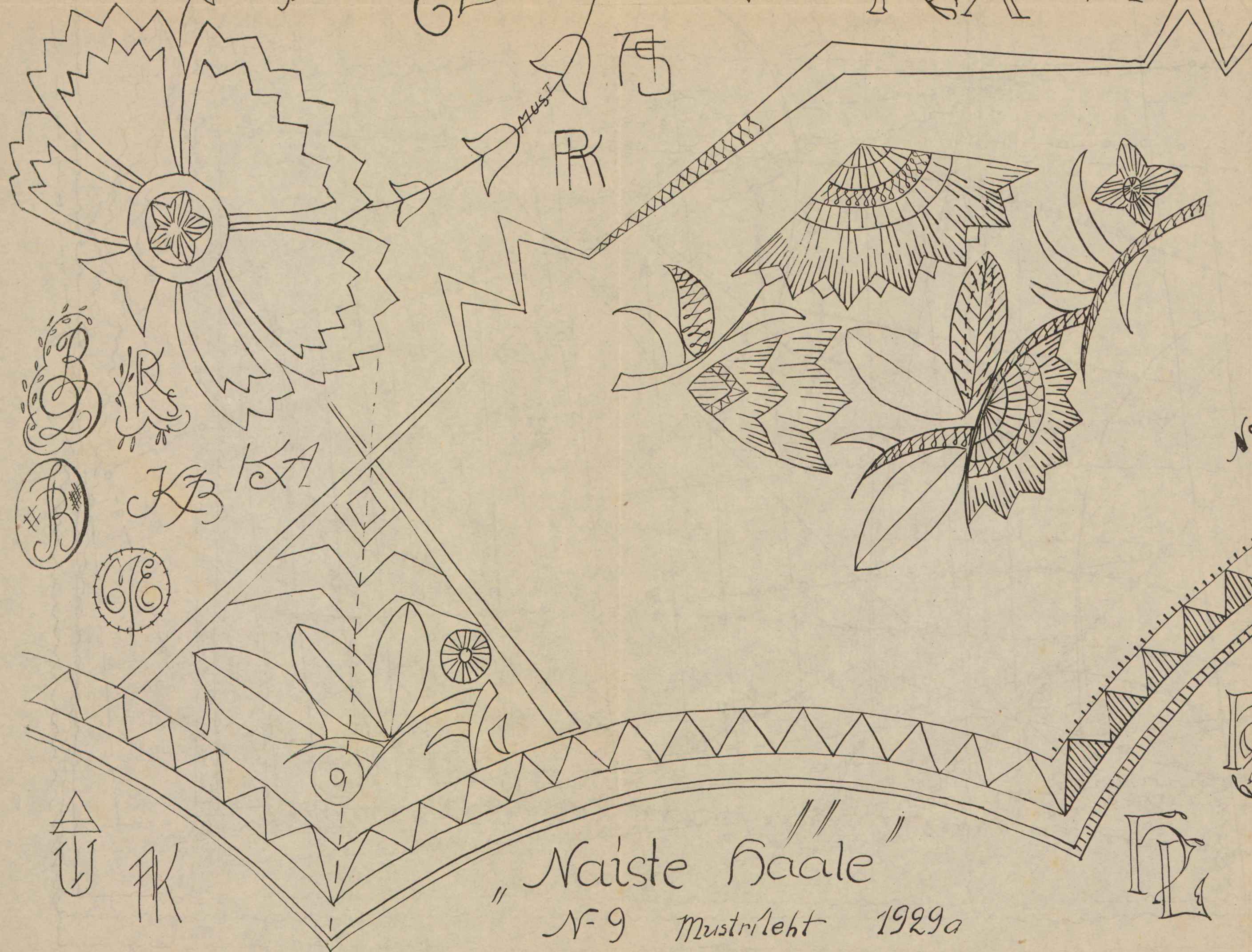
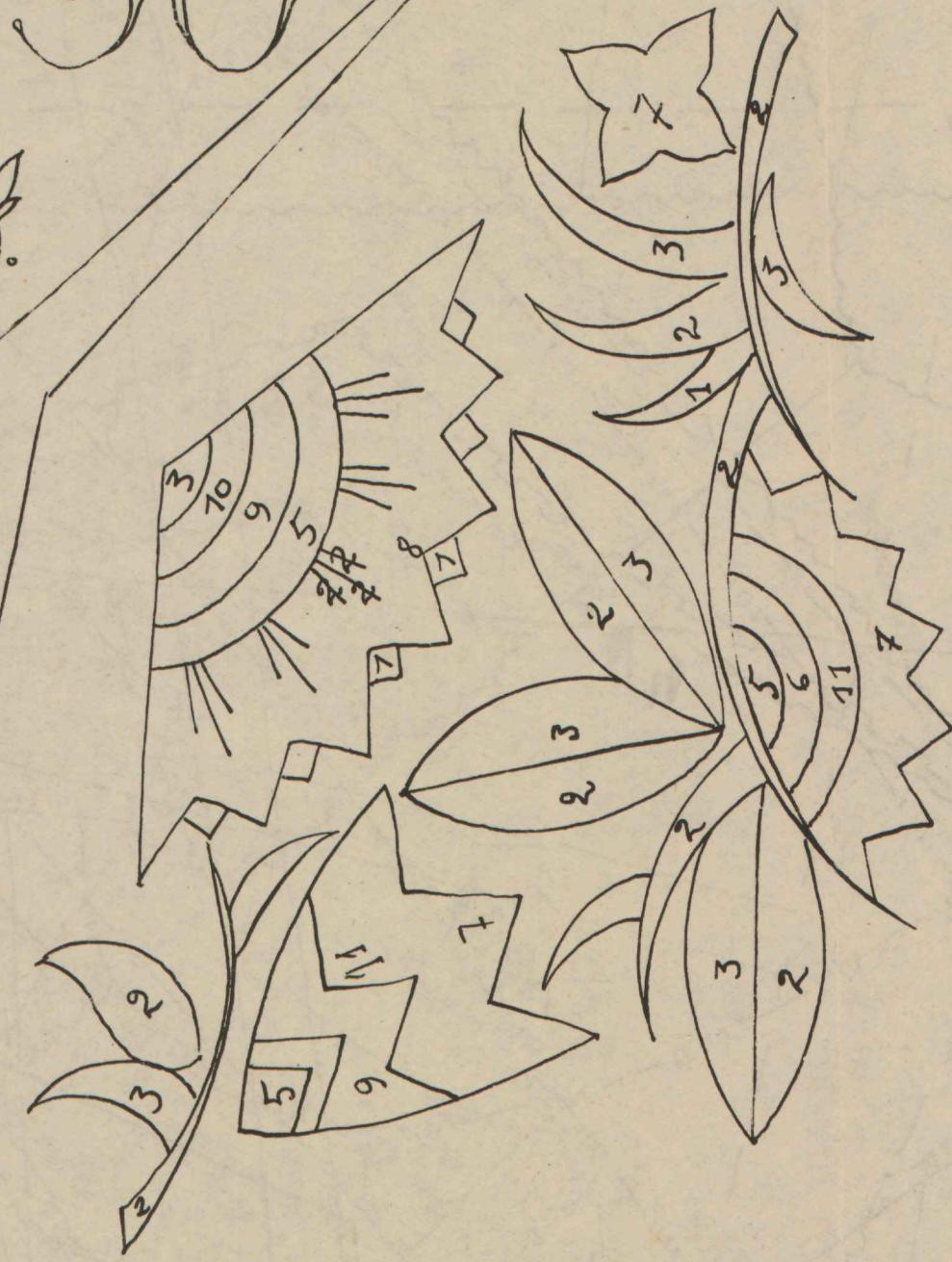
M N O P Q R

S T U V X

Y

R R R R R
 M M M M M
 B B B B B
 K K K K K
 S S S S S
 P P P P P
 R R R R R
 A A A A A

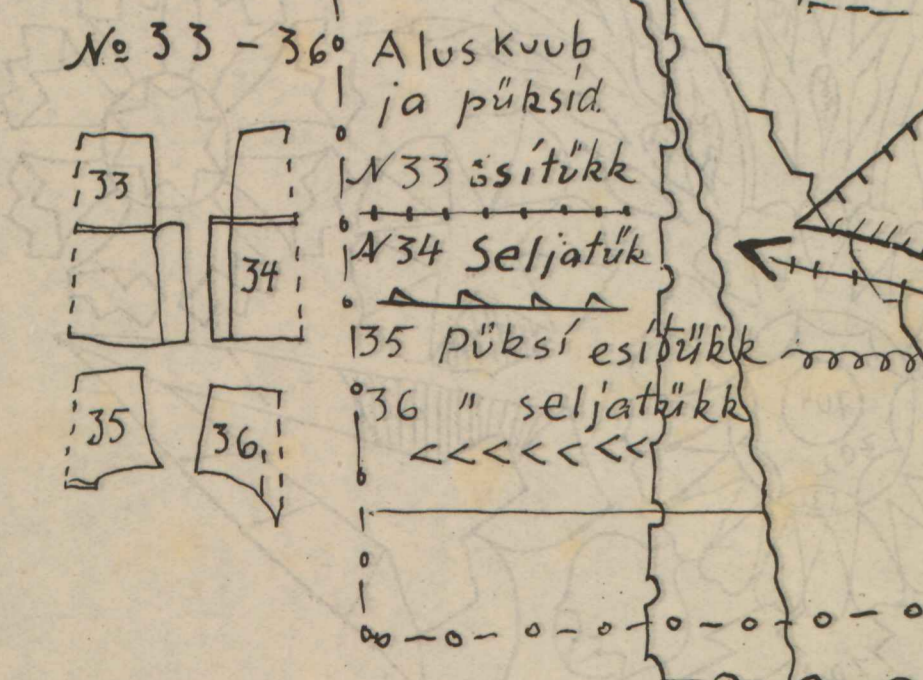
R R R R R
 B B B B B
 S S S S S
 R R R R R
 R R R R R
 S S S S S

"Naiste Naale"
 N^o9 Mustri/leht 1929a

"Naiste hääle"

N9 Lõikeleht

1935

